

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אפשר לתאר את הענין שלנו בעולם כקידוש ה':
כשהקב"ה מתאווה לדירה בתחתונים —
הדירה בתחתונים פירושה קידוש שם ה' בעולם.
המשיח הוא מי שהכי מתעצם עם הענין של קידוש ה',
וביאתו־התגלותו היא קידוש ה' הכי גדול בעולם.
על הגלות כתוב בפירוש שהיא חילול השם
וכל תכליתה היא קידוש ה' שיהיה בגאולה.

[מתוך השיעור 'איפה סבא?!']

צוֹה־גְדוֹל תִּשְׁפ"ו

צוֹהַגְדוֹל ה'תשפ"ו

26 **הסיפור החסידי**
נקמת האיכר
סיפור לפסח

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
הצורך ברבי והסברי הרבי בענייני מדע

29 **פֿאַזלֶן לְעֵלְדִּין**
יום הַלֵּדָת!
רְזִי יִסְבִּיר לָנוּ לָמָּה בְּכֵלְלֶרְיֵךְ לַחֲגֹג
יום הַלֵּדָת

04 **איפה סבא?!**
רבי, התקשרות ולימוד חסידות
פרקי יסוד בתורת החסידות

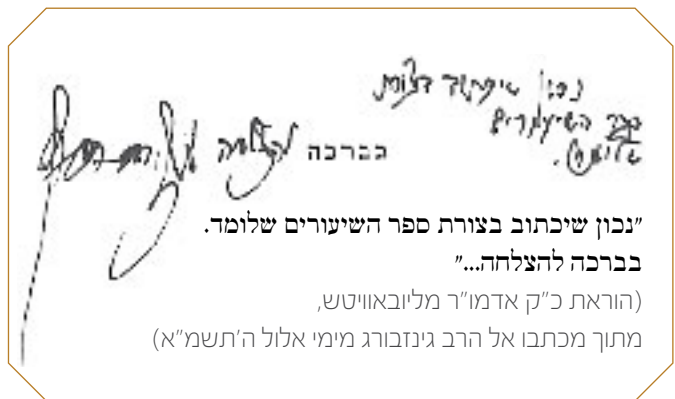
15 **"וגדולתך אספרנה"**
לימוד מאמר "ענין שבת הגדול" לר"ה
מפאריטש
גילוי גדולת ה' העצמית בשבת הגדול

23 **מתכוננים לגדלות**
מאור עינים שבת הגדול
נקודת המעבר מקטנות מצרים
לגדלות פסח

25 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 671 – היטיבה ה'
לפרק החדש של הרבי – קכ"ה

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ'א אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווח

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלושה שיעורים בגליון השבוע: שיעור על **יסודות החסידות** משבת זכור, ביאור על מאמר של ר' **הלל מפאריטש** לשבת הגדול ושיעור **מאור עינים** לשבת הגדול.

השיעור הראשון – **איפה סבא?!** – הוא שיעור **מתוך ויסודי** משבת זכור הנוגע ב**פרקי יסוד בתורת החסידות** בכלל ובתורתו של **הרבי מליובאוויטש** בפרט, לקראת יום הולדתו, י"א ניסן, שיחול ביום ראשון. השיעור נמסר לנכדי הרב, והוא מדריך **כיצד יש ללמוד חסידות באופן פנימי**, ונותן הגדרות מופלאות לחסיד וגם לרבי. למדו כל פרק בשיעור בנחת ובהפנמה, כאילו הוא שיעור בפני עצמו.

ההכנה ל**י"א ניסן** – **יום הולדתו של הרבי** – לא מסתיימת בשיעור זה. בנוסף אליו, גם מדורי ה**ניגון** החסידי, **מענות ותשובות** והמדור ל**ילדים** מהווים הכנה ליום הבהיר זה.

השיעור השני – "וגדולתך אספרנה" – הוא **לימוד מעמיק** במאמר של **רבי הלל מפאריטש** על עינו של שבת הגדול, מערב פסח שחל בשבת אשתקד. שלא כדרכנו, זהו **לימוד מעמיק בגוף המאמר**, עם הרבה 'אותיות' של עומק הקבלה והחסידות, שדורש **תשומת לב והשקעה**. אך מי שילמד בעומק יוכל ללקט מבין הדברים – בנוסף לדברי רבי הלל הנפלאים – **ציצים ופרחים בעניינים יסודיים** (בפרט בפסקאות העוסקות במישורין בשבת הגדול).

השיעור השלישי – **מתכוננים לגדלות** – הוא שיעור בדרוש **המאור עינים לשבת הגדול** ובו מתבארת העליה השייכת לשבת הגדול – **מהקטנות של מצרים לגדלות של חג הפסח** – מנסים המלובשים בטבע לגילויים ונסי הנסים **שלמעלה מהטבע**.

שמו לב שלכל שיעורי הגליון השבוע ישנן **גרסאות מלאות** עם הרבה הוספות שלא נכנסו מפאת קוצר היריעה. את השיעורים המלאים תוכלו לקבל **ברשימת התפוצה** שלנו, אליה ניתן להרשם בכתובת המייל המופיעה **בגב הגליון**.

ועוד הערה: **השבוע יצא לאור** ספר חדש וחשוב, "**אהלך באמתך**" (ראו מודעה בעמוד 22) ובהשגחה פרטית שני השיעורים הגדולים 'מתכתבים' איתו, עושים חשק ללמוד בו (וגם רומזים מה יהיה הספר הבא בסדרה החשובה הזו...).

בתפלה להמשך נסי ה', בשורות טובות, ישועות ונחמות,
שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע הקרוב הבעל"ט:
נ"ך יומי – משלי פרקים ג'ט; משנה – זבחים פרק ז.

איפה סבא?!

קיצור מהלך השיעור

בשבת זכור – בה נפתחה המלחמה עם איראן – התקיימה בבית הרב שבת־נכדים בגילאי ישיבות, עם שיעורים ארוכים ומשמחילב. מתוך הדברים נדלו כאן פרקי־יסוד העוסקים ביסודות החסידות – רבי, חסיד ולימוד החסידות. **פרק א** מדריך כיצד **לחפש את הרבי בתוך שיחה שלו** (וגם את ה' בתוך התורה בכלל...). **פרק ב** עוסק בעיקר עניינו של חסיד – מציב קומה שלמה בנושא, עם דגש על כך ש**עיקר חסידות חב"ד הוא קידוש ה'.** **פרק ג** הוא הדרכה מפורטת על **שלשה שלבים בלימוד כל דרוש בחסידות.** **פרק ד** עוסק בעצמותו, מהותו ומציאותו של **רבי** – שהן שלמות של **אמת, טוב וצדק.** כל פרק הוא 'פנינה' בפני עצמה, והמהלך כולו מדריך בדרך החסידות. הדברים נלמדו בי"א אדר, "שלשים יום קודם" י"א ניסן, **יום הולדתו של הרבי מליובאוויטש,** והם מתפרסמים כאן בערב יום ההולדת.

הנכד בידו על ראשו של רבינו הזקן. ויאמר לו: רבינו הזקן: זהו ראש ולא סבא. ויראה בידו על לבו של רבינו הזקן: זהו סבא. ויאמר לו רבינו הזקן: זה לב אבל אין זה סבא. וכך ניסה על שאר אבריו הקדושים של רבינו הזקן, ובכולם ענה לו רבינו הזקן, שזה אבר פרטי, אבל היכן הוא הסבא?

ירד הילד מחיק סבו רבינו הזקן וילך לו, התקרב לדלת ועשה עצמו כאילו אצבעות ידיו נתקעו בדלת והתחיל לצעוק: סבא, סבא.

ויפנה רבינו הזקן אל הילד ויאמר לו: מה לך בני, מה קרה?

ויאמר לו הילד: זה הסבא!

א. לחפש את העצם בלימוד התורה איפה הרבי בתוך השיחה?

יש סיפור ידוע על אדמו"ר הזקן ונכדו אדמו"ר הצמח־צדק, שיש לו כמה גרסאות, וכאן בחרנו גרסה אחת^א:

רבינו הזקן החזיק בחיקו את נכדו הרבי הצמח צדק בימי ילדותו, ויאמר הילד לסבו: סבא, סבא. ויאמר לו רבינו הזקן: איפה הוא הסבא? ויראה

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. ליל שבת תצוה־זכור תשפ"ו – כפ"ח.

א – ספר התולדות ח"ז.

כשלומדים שיחה

של הרבי אפשר
לשאול 'איפה
סבא?' – איפה
הרבי נמצא
בתוך השיחה?
על מה הוא 'שם'
את עצמו? 'עם
מה הוא מזדהה
בשיחה הזו?

וזו הסתכלות מעוררת התפעלות. ויש מי שמתפעלים מהבקיאות העצומה של הרבי, שאין בקי גדול ממנו בדור וכל אוצרות התורה פרושים לפניו ובאים לידי ביטוי בכל שיחה ובכל מו"מ תורני (כמו שצינו רבים מגדולי הדור שהיו בקשר עם הרבי).

ארבעת הדברים שפרטנו מכוונים, לפי הסדר, כנגד אותיות שם הוי' ב"ה: ההברקות שייכות לחכמה, שהיא "ברק המבריק על השכל"^ד, י שבשם. ה'לומדות' העיונית שייכת למח הבינה, ה עילאה. הדיוק בפרטי הפרטים מיוחד למוחין דו"א, הנכנסים לפרטים הקטנים (זעיר אנפין), כמדת יעקב אבינו שחזר על "פכים קטנים"^ה (וכן בשבעת הלימודים שלמד הרבי ר' זושא מגנב' מקביל הלימוד ש"דבר היותר קטן חשוב כדבר גדול" לספירת התפארת, כללות פרצוף ז"א^ו), ו שבשם. הבקיאות בכל התורה כולה, שייכת למלכות, עליה נאמר "כל הנחלים הלכים אל הים"^ז, ה תתאה שבשם.

אכן, כל ריבוי הרבדים, החשובים והמופלאים, עדיין איננו ביטוי של העצם. צריך לפתח 'חוש' שמזהה בכל שיחה את הנקודה הזו – לחפש איפה בשיחה הרבי עונה לצעקה של הלומד (הילד, לשון נופל על לשון) 'סבא, סבא!', ושם אפשר לומר 'הנה סבא!'. ביחס למבנה הפנימי, צריכים לחפש את קוצו של י, את הנקודה הפנימית שמתלבשת – ולפעמים אפילו מסתתרת – בתוך כל הלבושים היפהפיים של ההברקה, ה'לומדות', הדיוק והבקיאות.

באותו אופן, כשלומדים שיחה של הרבי^ב אפשר לשאול 'איפה סבא?' – איפה הרבי נמצא בתוך השיחה? על מה הוא 'שם את עצמו?', עם מה הוא מזדהה בשיחה הזו? יש מי שיענה שהרבי נמצא בכל אות של התורה שלו, שהכל 'עצמי', וזה גם נכון – אבל ודאי שיש את הנקודה בשיחה בה מתגלה העצם של הרבי. בכל שיחה יש איך-סוף פרטים, כל מיני הסתעפויות ו'קישוטים', אבל צריך לחפש את הנקודה.

הברקה, גאונות, דיוק ובקיאות

בכלל, כאשר לומדים שיחה, כל אחד מתפעל ממשוהו אחר:

יש מי שמתפעל מההברקות בשיחה – כשהוא לומד שיחה הוא שואל את עצמו 'מה התחדש לי כאן?' והוא מתמלא התפעלות מהחידושים המבריקים של הרבי.

יש מי שמתפעל מהגאונות הלמדנית – ראש ישיבה ליטאי שלומד שיחה של הרבי יכול להסתכל עליה כמו על 'שיעור כללי' ולשים דגש על ה'לומדות' בשיחה.

יש טיפוסים כאלה שמתפעלים מסגנון הדיוקים של הרבי, שקיים בכל השיחות, בפרט בשיחות רש"י עה"ת ("בן חמש למקרא"^א), ומגיע לשיא מסוים בשיחות של השנים נ"א-נ"ב (ה"דבר מלכות"). הרבי יכול להקדיש דיון ארוך על תוספת או השמטה של אות בענין מסוים,

ב האמור בפנים נכון כמובן גם ללימוד מאמר (וראה לקמן פ"ג לגבי לימוד חסידות בכלל), אך הדגש בפנים היה על לימוד השיחות שהן – בתוכן ובסגנון – 'חידוש' של הרבי שלא היה בדורות הקודמים (בעוד המאמרים, עם כל היחוד של הרבי בתוכן ובסגנון של מאמריו, הם המשך של מאמרי הדא"ח של כל אדמו"רי חב"ד, שיש להם 'תבנית' כללית, שבתוכה לכל אחד מהנשיאים הסגנון המיוחד לו, כפשוט).

ג אבות פ"ה מכ"א.

ד תניא אגה"ק טו.

ה חולין צא, א (הובא ברש"י על בראשית לב, כה).

ו ראה לוח "היום יום" ג' אייר.

ז ראה שיעור ח"י שבט תשע"א.

ח קהלת א, ז.

בשיחה הזו, בה

הרבי מדבר בכאב
ובהזדהות על
אשה שנרצחה
על קידוש ה',
אפשר להרגיש
בבירור שהנקודה
העצמית היא
קידוש ה'

איפה ה' בתורה?

את השאלה 'איפה
הרבי בשיחה?' אפשר
להרחיב לכל לימוד תורה,
לשאלה 'איפה הקב"ה
בתורה?'. במתן תורה
ה' פתח ואמר "אנכי"^ט,
ודרשו חז"ל "אנא נפשי
כתבית יהבית" – 'אני
את עצמי כתבתי ונתתי'
בתוך התורה. שוב, גם כאן,

כל התורה היא שמותיו של הקב"ה^א והעצמות
נמצאות בכל אות, אבל עדיין אפשר לחפש איפה
ה' מופיע באופן הכי גלוי.

בכללות, התורה מתחלקת לארבעה רבדים
של הפרד"ס – פשט-רמז-דרוש-סוד (שגם
מכוונים כנגד אותיות שם הוי"ב^ב, וכנגד ארבעת
העולמות, מלמטה למעלה)^ב. מן הסתם, כל אחד
יענה לפי שרש נשמתו: המקובל יאמר שודאי
צריכים ללמוד את כל התורה, אבל הקב"ה נמצא
בגלוי בסוד, בקבלה. יש מי שיאמר שדווקא על
חלק הדרוש נאמר "רצונך להכיר את מי שאמר
והיה העולם? למוד מדרש!"^ג, ובפרט הכוונה
לאגדות התורה "שרוב סודות התורה גנוזים
בה"^ד. יש מי שרואה את ההתנוצצות של ה'
דווקא בחלק הרמז של התורה, שנותן תחושה
של 'השגחה פרטית' בתוך התורה. ויש מי שיאמר
שבפשט התורה מופיע ה' בצורה הכי ברורה,
כשהוא אומר בבירור את רצונו ואת 'השקפתו'
על המציאות.

בקונטרס "עניינה של תורת החסידות"^ה
הרבי מסביר שתורת החסידות היא קוצו של

י במבנה הזה, היחידה ביחס לנפש-רוח-נשמה-
חיה, שחודרת ומפעפעת בכל הרבדים האחרים
(במקומות אחרים הרבי מחדד את ההבחנה
בין היחידה לעצם הנשמה – ובמאמר "ואתה
תצוה" גם בין עצם הנשמה לעצם הנשמה כמו
שהוא מושרש בעצמות ה' – אבל כאן הרבי לא
מבחין, והיחידה כאן מתאחדת עם העצם, עם
היחידה, בבחינת "יחידה ליחדך"^ו). לכן ודאי יש
גם מי שיגיד שהאלקות מתגלה דווקא בתורת
החסידות, ואף יקדיש לה את רובו ככל של היום
(דוגמת רבי זלמן-משה היצחקי זצ"ל).

אכן, צריכים לדעת שאנחנו רוצים שהקב"ה
יופיע למטה – שהוא לא ישאר בעולם
האצילות, עולם הקבלה; או עולם הבריאה, עולם
הדרוש וכו'. בסופו של דבר, המגמה היא שה'
יופיע בפשט. לכן הרבי שם דגש גדול בשיחות
על "פשוטו של מקרא" – הוא רוצה שה' יופיע
הכי למטה, "דירה בתחתונים"^ז.

ב. עניינו של חסיד קידוש ה'

אחרי כל ההקדמה הזו, נשאל על מה שאנחנו
לומדים כאן השבת – דבר מלכות לפרשת
תצוה – 'איפה כאן הרבי?'. בכלל, אפשר לומר
שכל שיחות הדבר מלכות חדורות רק בנקודה
אחת, שהיא העצם של הכל – משיח! אבל,
כמו שאמרנו, צריכים בכל שיחה לחפש את
הנקודה העצמית. בשיחה הזו, בה הרבי מדבר
בכאב ובהזדהות על אשה שנרצחה על קידוש
ה' ומסביר את המעלה של מסירות נפש –
לצד התביעה הנפשית לחיים של קידוש ה', ולא
חלילה להיפך-החיים – אפשר להרגיש בבירור
שהנקודה העצמית היא קידוש ה'.

לא תמיד רגילים לחשוב בצורה הזו, אבל
בעצם אפשר לתאר את הענין שלנו בעולם

ט שמות כ, ב.

י שבת קה, א.

יא ע"פ זר ח"א פז, א; צב, ב; ח"ג יג, ב. הקדמת הרמב"ן
עה"ת.

יב ראה חסד לאברהם מעין ה נהר יט.

יג ספרי עקב פסקא יג.

יד תניא אגה"ק כג.

טו ס"ח ואילך.

טז הושענא ליום ג' של חג הסוכות.

יז תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

יש מי שיאמר משמעת (לדרישת התורה והרביי החסידות).

משמעת היא מלה אחרת ליסוד שהרבי מזכיר שוב ושוב – קבלת עול. אפשר לחשוב שאין הבדל בין קבלת עול להתקשרות – כי הרי קבלת עול חסידית היא כלפי הרבי, משמעת לכל ההוראות של הרבי. אבל באמת יש כאן דגש אחר, כי קבלת עול היא גם כלפי הרבי, אבל גם כלפי כל דרישות התורה, כלפי כל הדרכות החסידות וכו'. משמעת אומרת להיות חיל, וגם הרבי עצמו הוא חיל – חיל של הקב"ה, חיל של התורה. המשמעת של החסיד היא גם כלפי הרבי, אבל לא פחות כלפי מי שהרבי ממושמע לו – אצל החסיד כל העבודה מיוסדת על קבלת-עול, בנוגע לכל עניני התורה.

ויש מי שיאמר קדוש השם, שכל מנמתו בחיים היא אך ורק לקדש שם שמים בעולם (ולא להיפך ח"ו).

זו התשובה שעולה, לפי מה שהוסבר כעת, מהשיחה שלנו: הנקודה היא קידוש ה', וחסיד הוא מי שכל מגמתו נתונה לענין הזה, לקידוש ה' ולזהירות ממצב של חילול השם.

להיות חב"דניק

שלש התשובות – משמעת, התקשרות, קידוש ה' – הן בעצם שלשת השלבים במבנה הכי יסודי אצל הבעל שם טוב – הכנעה הבדלה-המתקה^{כב}:

ורם כנגד הכנעה (משמעת) הבדלה (התקשרות) המתקה (קדוש השם), ודוק היטב.

משמעת, קבלת-עול, היא כמובן הכנעה – עמדה נפשית שנכנעת לכל דבר שבקדושה.

כקידוש ה': כשהקב"ה מתאוה לדירה בתחתונים – הדירה בתחתונים פירושה קידוש שם ה' בעולם. כאשר אנחנו יודעים שהשליחות העיקרית היא משיח^כ – המשיח הוא מי שהכי מתעצם עם הענין של קידוש ה', וביאתו-התגלותו היא

קידוש ה' הכי גדול בעולם. על הגלות כתוב בפירוש שהיא חילול השם וכל תכליתה היא קידוש ה' שיהיה בגאולה, "כיתרון האור מן החשך"^ט – "וַיָּבֹא אֵל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם וַיַּחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קִדְשֵׁי בְּאֵמֹר לָהֶם עִם הוּא אֱלֹהִים וּמֵאֲרָצוֹ יִצְאוּ. וְאֶחָמֶל עַל שֵׁם קִדְשֵׁי אֲשֶׁר חָלְלוּהוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁמָּה. לָכֵן אֲמֹר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי הוּא' לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לְשֵׁם קִדְשֵׁי אֲשֶׁר חָלַלְתֶּם בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בָּאתֶם שָׁם. וְקִדַּשְׁתִּי אֶת שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְּחָלָל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר חָלַלְתֶּם בְּתוֹכָם וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי הוּא' נָאִם אֲדֹנָי הוּא' בְּהַקְדִּשִׁי בְּכֶם לְעִינֵיהֶם".

עניינו של חסיד

אנחנו כותבים מדי פעם רשימות (פוסטים) שמתפרסמות ברשתות החברתיות וברשימות התפוצה. מודפסת לכם כאן רשימה מלפני כמה ימים^{כא} שקשורה לענין:

מהי עיקר נקודת ענינו של חסיד?

יש כאן שלש תשובות אפשריות, שבכל אחת מהן יש נקודת-אמת, ולכל אחת אפשר להביא ראיות והוכחות:

יש מי שיאמר התקשרות (לרבי).

אפשר להגיד שכל הענין והחידוש של החסידות הוא התקשרות של החסיד לרבי.

יח ראה שיחת חיי שרה תשנ"ב.

יט קהלת ב, יג.

כ יחזקאל לו, כ"ג.

כא אור ל'ה' אדר תשפ"ו.

כב כש"ט אות כח.

ההתקשרות באה לידי ביטוי במורגש, כמו שהרבי הריי"צ מסביר^{כח} שהתקשרות תלויה באהבה – החסיד אוהב את הרבי והרבי אוהב את החסיד, "כמים הפנים לפנים"^{כט}. המושגים התקשרות והתחברות שייכים לדעת^ל, אבל המדה הראשונה שיוצאת מהדעת, ה"ברא בוכרא"^{לא}, היא מדת האהבה-החסד (ה"יומא דאזיל עם כולהו יומין"^{לב}, רוח החיים של כל מדות הלב). עיקר החידוש כאן הוא שקידוש ה' שייך למושכל. קידוש ה' הוא כאשר השכל של הנברא תופס את רוממות וקדושת ה'. זו, בעצם, המגמה של אדמו"ר הזקן בחידוש של חסידות חב"ד – שתהיה השכלה באלקות. המטרה היא לא השכל עצמו, כמובן, אלא האלקות שמתגלה בו – שהשכל יבין, ירגיש ויכיר, שיש משהו מעבר לשכל, למעלה מטעם ודעת. כך, בספר התניא מסירות הנפש על קידוש ה' שייכת לספירת החכמה^{לג}, שמגדרת כמשהו שלמעלה מטעם ודעת.לג. המוחין של חב"ד הם מושכל שתופס את מה שיש מעליו – והתפיסה הזו היא-היא קידוש ה'. לפי זה, ההגדרה החב"דית לענייניו של חסיד היא דווקא ההגדרה השלישית דלעיל, ההגדרה שיוצאת מהשיחה שלנו – קידוש ה'.

ג. איך לומדים חסידות?

אם פתחנו בהסבר מה צריך לחפש בשיחה של הרבי, נרחיב עוד קצת בענין לימוד החסידות דרך התבוננות ב"היום יום" של היום, י"א אדר-שני:

חסידות כוללת שני ענינים עקריים: א) הבנת כל הלכה בשרשה ומקורה העצמי ברוחניות, היינו בספירות ומדרגות בכל עולם ועולם לפי ענינו

כח לוח ה"יום יום" כ"ו שבט. ראה שערי אהבה ורצון מאמר "כח האהבה" וביאוריו.

כט משלי כז, יט.

ל תניא סופ"ג.

לא ראה שער הפסוקים בראשית סימן ד.

לב ראה זחר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב; פע"ח שער ח"ס פ"א.

לג פרקים יח"ט.

התקשרות היא כבר הבדלה – ההתקשרות של חסיד לרבי היא התקשרות למי שנמצא באיך ערוך מעליו, שנבדל מהמציאות שלו ומחבר אותו אל כל הנעלה והקדוש שמחוץ לתחומי עולמו. קידוש ה' בעולם הוא כבר המתקה גמורה – שכל הקדוש והנבדל מופיעה בצורה הכי מלאה בתוך העולם שלנו (כמו שהרבי דורש בשיחה הזו, שלמרות כל מעלות מסירות הנפש על קידוש ה' – צריך לומר די לצדות ולגלות את האלקות במציאות התחתונה, בטוב הנראה והנגלה^{כז}).

שלש ההגדרות הללו לענייניו של חסיד מקבילות לעוד מבנה יסודי בקבלה וחסידות – שלש הקומות בנפש של מושכל-מורגש-מוטבע (חב"ד-חג"ת-נה"י)^{כז}: המשמעת באה לידי ביטוי בחיילות שמופיע במוטבע של הנפש – חיל טוב נמצא כל הזמן בתנועה נפשית של משמעת שניכרת עליו אפילו בשעת השינה^{כח} – הוא ישן עם נעלים, דרוך לזינוק כדי למלא את ההוראות שיקבל (הרגלים, עליהן הנעלים, הן הספירות נצח והוד^{כט}, להן שייך גם שם צבאות^ל – השם של הצבאיות, עם כל המשמעת שלה).

כג כאן אפשר לשים לב לעוד תכונה עיקרית בשיחות של הרבי – במיוחד בדבר מלכות – שצריך 'חוש' פנימי בשביל לזהות אותו: במובן מסוים, כל השיחות של הרבי, עם כל העומק התורני שלהן, הן בעצם גם ובעיקר תפלה, 'תפלה תורנית' (כמו תפלות שמופיעות בכתר שם טוב – ראה לדוגמה כש"ט ח"ב אותיות תטויתין). הרבי מדבר על קידוש ה', ובעצם הדברים שלו הם תפלה ש"לא תקום פעמיים צרה" וכו'. גם כל השיחות על המשיח והגאולה, הן גם תפלה מקרב איש ולב עמוק למימוש הדברים בפועל – מה שהרבי 'מאחל לעצמו' ולכל העולם כולו (וראה עוד בהתוועדות נר ראשון חנוכה תשס"ט).

כד ראה פרדס רמונים ש"ח פכ"ה.

כה ראה אג"ק מוהרי"צ ח"א אגרת א'תתעו.

כו הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

כז זחר ח"ג יא, א; ראה קהלת יעקב ערך 'צבאות'.

קידוש ה' בעולם
הוא כבר המתקה גמורה – שכל הקדוש והנבדל מופיעה בצורה הכי מלאה בתוך העולם שלנו

אני יצור מוגבל ומצומצם, ויכול לתפוס את הענין רק כשאני מצמצם ומתמצת אותו לגמרי

של חסידות. תמיד מזכירים את שני החסידים הגדולים, רבי אייזיק מהומיל ורבי הלל מפאריטש, שהם ה'משכיל' של חב"ד וה'עובד' של חב"ד, בהתאמה. אפשר להסביר מהי חסידות בשתי מילים

— 'השכלה', השכלה אלקית שמבארת את הספירות והעולמות וכו', ו'עבודה', במשמעות של עבודה פנימית, "עבודה שבלב"^מ, בתוך כל דבר שלומדים. בפשטות ה'עבודה' היא העיקר, אבל כדי להגיע אליה צריכים את ההשכלה, דהיינו ה"דרך ארוכה וקצרה"^{מא} של ספר התניא — ההגעה לפנימיות הלב דרך השכל דווקא^{מב}. אלו שני העמודים של חסידות חב"ד — השכלה ועבודה. שוב, לכל אחד מהם יש ציור שלם, שצריך לפתח ולהרחיב, אבל קודם כל צריך לתפוס את הנקודה.

הבסיס – ההלכה

מה השלב הבא בלימוד? אחרי שיש לי בסיס של מלה או שתיים, תמצית הכי קצרה של הענין, אני צריך לשאול את עצמי — "זה הכל?". אני חוזר לקטע וקורא שוב, כדי להבין איזה ענין יסודי נוסף אני יכול להפיק ממה שלמדתי, מהו החידוש העיקרי כאן. בקטע כאן בלוח "היום יום" עיקר החידוש הוא שהכל מתייחס ללימוד הלכה. הקטע של ה'השכלה' אומר שבלימוד כל הלכה צריך להבין איך היא מופיעה ברוחניות, בעולמות העליונים, והקטע של ה'עבודה' אומר שמכל הלכה שאני לומד עלי להפיק הוראה בעבודת ה' הפנימית שלי.

הדגש על הלכה קצת 'מבלבל' את הראש מלהוציא את הנקודה — לא מספיק לומר שחסידות היא 'השכלה' ו'עבודה', כאן כל

כמבואר בדא"ח. ב) הכנת ענין כל הלכה בעבודה, היינו שהגם שהיא חכמה ושכל אלקי ודין התורה, מ"מ צריך למצוא בזה ענין בעבודה בהנהגת האדם בחיי עולם זה.

השכלה ועבודה

דבר ראשון כשלומדים קטע בחסידות — אפילו בלוח "היום יום", שהוא כבר קצר — צריכים לצמצם אותו עוד יותר, עד הצמצום האחרון האפשרי. יש ווארט^{לד}, שהזכרנו בעבר^{לה}, שהרבי מקוצק התבטא על מכתב תוכני ארוך ששלח לו אדמו"ר הצמח-צדק ש"מה שכתוב אצלם במכתב ארוך, כתוב אצלנו בכמה שורות", ועל כך אמרו באמשינוב 'ואצלנו במלה אחת'... צריך את ההסברה הארוכה, אבל גם לדעת איך לצמצם אותה — לא צמצום של סילוק אלא צמצום של ריכוז^{לו} (כמו "צמצם שכנינו בין שני בדי הארון"^{לז}) — תמצות של כל הענין. אני יצור מוגבל ומצומצם, ויכול לתפוס את הענין רק כשאני מצמצם ומתמצת אותו לגמרי. הצמצום מאפשר לי להתקשר חזק לענין, להתרכז בו בריכוז הכי גבוה האפשרי, ובלעדיו התוכן לא יכנס בי (כאשר רק לאחר הצמצום באה התפשטות ההתבוננות לאורך ורוחב ועומק, כידוע בסוד שתי האותיות הראשונות של שם הוי' ב"ה, י"ה, שהן צמצום-התפשטות^{לח}, צמצום בחכמה, "ברק המבריק על השכל", והתפשטות בבינה, "רחובות הנהר"^{לט}).

וכך נתבונן בקטע הזה מ"היום יום", שאפשר להמחיש באמצעותה את הנ"ל בצורה מאד ברורה: יש כאן שני סעיפים, הראשון מתאר 'השכלה' של חסידות והשני מתאר 'עבודה'

לד ימות עולם (אמשינוב) מערכת הרמ"מ מקוצק אות י'.
לה ראה שיעור ח"י שבת תשס"ז. ובכ"מ.

לו ראה פלה"ר וירא ד"ה "ארדה נא" פ"ד. ובכ"מ.

לז ראה תנחומא ויקהל ז; שה"ש רבה א, סב; בראשית רבה ד, ד.

לח תניא אגה"ת פ"ד (ובכ"ד).

לט זהר ח"ג קמב, א.

מ תענית ב, א.

מא עירובין נג, ב.

מב מלכות ישראל ח"א מאמר "דרך ארוכה וקצרה - דרך המלך" פ"א. ובכ"מ.

צריך להבין

שהחסידות בונה
על גבי הנגלה,
על גבי הפשט
– לא לחשוב
שהחסידות היא
ההתחלה והיא
הסוף

החסידות היא איך צריך
ללמוד הלכה בשו"ע.
ההוראה כאן היא שחסיד
לומד הלכה גם בשביל
להפיק את ה'השכלה'
שבה וגם בשביל להפיק
את ה'עבודה' שבה.
בשביל להבין את הנקודה
הייתי צריך רגע לשים
בצד את המלה החשובה
הזו, הלכה, ולומר שיש כאן שני ממדים, השכלה
ועבודה, אבל השלב הבא הוא לקשר את הכל
להלכה. מה הרבי רוצה כאן בדגש על אופן לימוד
ההלכה?

ראשית, בפשטות, צריך להבין שהחסידות
בונה על גבי הנגלה, על גבי הפשט – לא לחשוב
שהחסידות היא ההתחלה והיא הסוף. אי אפשר
להתחיל להבין וליישם את שתי הפסקאות הללו,
של ההשכלה והעבודה, בלי קודם כל ללמוד
ולקיים הלכה כפשוטה – ללמוד בהבנה טובה
את ההלכה, להיות "לומד על מנת לעשות"^{מג}
(הפירוש הפשוט של לימוד תורה לשמה^{מד})
ולקיים את ההלכה בפועל (להוציא כל דבר –
הלכה מן הכח אל הפועל). כל הפרטים הללו
לא כתובים כאן, כי הם מובנים מאליהם –
הם הרקע שקודם לחסידות. כשלומדים טוב
מה שכתוב כאן מבינים שלתובנה החסידית
כאן – ההשכלה והעבודה – יש רקע, הקדמה
ובסיס, שבלעדיהם ס'הייבט זיך ניט אָן ('זה לא
מתחיל'). חייבים להבין היטב שאי אפשר להיות
חסיד בלי הבסיס של הפשט^{מה}.

לשם כך אפשר לחזור כמו ימים אחורה
ב"היום יום", לקטע שלמדנו ב"ה' אדר:

לימוד הנגלה לימוד החסידות ועבודה בפועל,
כולם כאחד מוכרחים המה. ולא זו בלבד דאינו שייך
לומר שהאחד ידה או יורחה מפני חברו, אלא
אדרבא הם מסייעים זה לזה, וכמאמר ולא עם הארץ
חסיד – שצריך להיות לימוד הנגלה. איזהו חסיד
המתחסד עם קונו – שצריך להיות לימוד החסידות,
ותכלית הלימוד הלא הוא העבודה בפועל.

חסיד צריך להיות בקי בנגלה (כי "לא עם
הארץ חסיד"^{מו}) ובקי בחסידות (כי "איזהו חסיד?
המתחסד עם קונו"^{מז}, ואי אפשר לעשות זאת
בלי חסידות, שמלמדת שבכל דבר צריך "ליחדא
קוב"ה ושכינתיה בתחתונים") והכל צריך לבוא
לידי ביטוי בעבודה. בקטע שם כתוב 'נגלה', כל
לימוד הפשט המעמיק, אבל בקטע שלנו היום
כתוב 'הלכה'.

להפוך למהלך

כעת, מתוך הזיהוי של מלה מרכזית נוספת
בקטע שלמדנו ("הלכה"), אפשר לעשות עוד
צעד ולהעמיק יותר:
הלכה היא לשון הילוך – כמו שדורשים חז"ל
על "הליכות עולם לו"^{מח}, "אל תקרי 'הליכות'
אלא 'הלכות'"^{מט}. האדם נברא כדי להיות מהלך,
ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה^נ, ולכן
גם התורה נתנה בחדש סיון, שהחוש שלו הוא
חוש ההילוך^{נא}, ההתקדמות, "ילכו מחיל אל
חיל"^{נב} (ב"חילא דאורייתא" – לימוד התורה
וקיום מצותיה).

אחרי ההבנה הזו, אפשר לשאול: מאיפה
בא ההילוך, מה'השכלה' של החסידות או
מה'עבודה' של החסידות? התשובה היא
פשוטה – ודאי שהאדם נעשה "מהלך" מכח

מו אבות פ"ב מ"ה.

מז זהר ח"ב קיד, ב; ח"ג רכב, ב; רפא, א; תקו"ז א, ב.

מח חבקוק ג, ו.

מט מגילה כח, ב. ובכ"מ.

נ זכריה ג, ז.

נא ספר יצירה פ"ה מ"ז.

נב תהלים פד, ח.

מג אבות פ"ד מ"ה; פ"ו מ"ו.

מד ראה מדרש שמואל ותו"י על אבות פ"ד מ"ה.

מה רק כאשר בסיס הפשט חזק אפשר להגיע בסוף
התהליך, מהפשט דווקא, להתפשטות הגשמיות, ואותה
גופא להאיר בפשט, בסוד "הכל היה מן העפר [הפשט]
והכל שב אל העפר [הפשט]" (קהלת ג, כ).

המושגים של קטנות וגדלות – קטנות א', גדלות א', קטנות ב' וגדלות ב'.^{נב} ה'השכלה' היא גדלות א' – כשמגיעים לעומק הרוחני של ההלכה (שהלימוד הפשוט שלה הוא קטנות א') – אבל ה'עבודה' מתחילה מקטנות ב' (כשאדם 'יורד למציאות', להכיר את המצב שלו, אחרי ההשכלה הנפלאה, ומתחיל לעבוד ממקומו האמתי) והיא שמביאה לגדלות ב', תכלית העבודה.^{נט}

עד כאן השלב השני בלימוד – אחרי התמצית של הקטע, להתבונן בחידוש העיקרי שלו.

התכללות בתפלה

השלב השלישי בלימוד, הוא לחזור ולהרחיב את היריעה:

חלילה לומר שרבי אייזיק הוא רק 'משכיל' וחלילה לומר שרבי הלל הוא רק 'עובד' – לכל אחד מהם יש את שניהם, והשאלה היא רק במה עיקר ההשקפה הנפשית.^{נז} רבי אייזיק, ה'משכיל', הוא גם 'עובד' מופלא, ורבי הלל, ה'עובד', הוא גם 'משכיל' נפלא – רואים זאת בכתבי החסידות שלהם ובסיפורים עליהם. לכן קוראים התכללות.

בכל דבר שאני לומד – בכל ספר ובכל מאמר, בחסידות כמו בנגלה – מפורטים בעיקר חילוקים. לא בכל מאמר מסבירים שבאמת לאמתו כל החילוקים של המדרגות נמצאים אחד בתוך השני, שיש התכללות. התכלית של ההתכללות היא המתקה – שלא יהיה שום ניגוד אמתי, אלא יתקיים "עושה שלום במרומיו הוא

ה'עבודה', לכן הקדמנו שברור שהיא העיקר. כמה שההשכלה היא נפלאה ביותר, היא לא הופכת את האדם להיות מהלך. ההליכה "מחיל אל חיל", בעילוי אחר עילוי עד אין סוף (בסוד "ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה"^{נד}), היא דווקא מכח העבודה.^{נה} (ההליכה היא ברגלים, המוטבע שבנפש – תכלית העבודה היא גילוי הטבע היהודי, ללכת כעבד המשמש רגלים לאדוניו).

אפשר לשאול: אם העבודה

היא העיקר, מדוע הסעיף הראשון בקטע כאן הוא ה'השכלה'? בעצם השאלה הזו היא על הפסוק הראשון בתורה, "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" – אם הארץ היא העיקר, התכל'ס, "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", למה לא כתוב "ארץ ושמים" (ואפילו הפסוק שכן כתוב כך, ממנו לומדים בית הלל ש"ארץ קדמה"^{נז}, מתחיל "אלה תולדות השמים והארץ"^{נח})? כי יש סדר – בשביל להגיע לתכלית, הארץ, צריכים קודם שמים. צריכים קודם כל ה'השכלה', אבל כל ההלכה נועדה להפוך את האדם ל"מהלך", וההילוך הוא ה'עבודה' שבסוף, התכל'ס. את התכלית משאירים לסוף.

דברנו הרבה בתקופה האחרונה^{נח} על

נג בראשית יב, ט (וראה בהערה הבאה).

נד אברהם אבינו הוא המהלך הראשון (אברם מהלך – אותיות אברהם מלך, שהרי אומות העולם המליכוהו עליהן – עולה הוי' פעמים אחד). לפני שאברם הגיע לארץ הוא היה בעיקר 'משכיל', אברם הוא השכל הנעלם מכל רעיון" (תו"א יא, א), החל מ"כן שלש הכיר אברהם את בוראו" (נדרים לב, א), אבל עם בואו לארץ, בציוויו ה' "לך לך" (בראשית יב, א), הוא נעשה 'עובד', בעבודת הבירורים (שהתחילה דוקא מ"לך לך", ראה לוח "היום יום" א' חשוון), וכבר התחילה להתנוצץ אצלו ה'ה שיקבל בברית המילה – ה של הילוך – בשינוי שמו לאברהם (כנודע שאותיות המילוי של "לך לך", למד כף למד כף, בגימטריא אברהם).

נה חגיגה יב, א; בראשית רבה א, טו.

נו בראשית ב, ד.

נז ראה שיעורי י"ב טבת (נדפס בגליון שמות); ח"י טבת (נדפס בגליון וארא); אור לז' אדר (נדפס בגליון תצוה: פורים) השתא. ועוד.

נח דרושי פסח וספי"ע בשעה"כ ופע"ח.

נט כדי להגיע למרכז מקום עבודת הש"ת, בית המקדש, צריך לעלות ברגל (תוך אימון – המגלה את האמונה – של הליכת הרגלים).

ס ראה לקו"ד ח"ה עמ' 1327 (מהדורת לה"ק).

בצורת הלימוד

של הרבי,
במאמרים
ובשיחות, יש כל
כך הרבה השכלה
מדקדקת
ודוקנית שאפשר
להרגיש 'דינים',
אבל כשהופכים
את הכל לתפלה,
ליחול לביאת
המשיח ולגילוי
עצמות ה'
בתחתונים, הכל
מתמתק

יעשה שלום עלינו^{סא}.
הבנת החילוק היא
האמת, אבל ההתכללות
היא שלום שבה מעלה
נפלאה ביחס לאמת^{סב},
”והאמת והשלום אהבו”^{סג}
(שמתפרש בדרך של “לא
זו אף זו”, מאמת לשלום),
שבת שלום^{סד}!
בדוגמה שלנו, של
רבי אייזיק ורבי הלל,
ההתכללות מופיעה
דווקא בתפלה. רבי
אייזיק, ה'משכיל', היה
‘עובד’ נפלא בתפלה
שלו, ואצל רבי הלל היו
השכלות נפלאות שגם
הופיעו בתפלה שלו. זו

שלשה שלבים בלימוד

לסיכום, הדגמנו כאן שלשה שלבים^ט בהבנת
ווארט חסידי:

בשלב הראשון, ברגע שמשוהו הוא יותר ארוך
ממלה או שתיים – צריך להחזיר אותו למלה או
שתיים, לתמצת את הנקודה (ולענינו: השכלה
ועבודה).

בשלב השני צריכים להתבונן ב'סביבה' של
הנקודה העיקרית – אולי יש משהו מרכזי לשים
אליו לב קודם או אחר כך. בשלב הזה צריכים
למצוא את המלה המשנית שהיא עיקר היסוד
(ולענינו: הלכה).

השלב השלישי, הוא אחרי כל החילוקים –
לחבר את הכל יחד, לעשות התכללות, להגיע
להמתקה, אחדות ושלוש (ולענינו: התכללות
של השכלה ועבודה בתפלה).

ככה צריכים ללמוד כל ווארט חסידי, כל
שיחה וכל מאמר, וגם כל ווארט חסידי, כל סיפור
חסידי, כל קטע ב"היום יום" וכו'.

הלל התחיל מתביעות ה'עבודה' (ואפילו הביטויים)
שבמאמר ומהם הגיע לעומק ההשכלה.^ט
סד כנ"ל הערה כג.

סח תפלה באריכות מעוררת אצל ה' את מדת "ארך
אפים" (שמות לד, ו), עליה נאמר "ארך אפים ראה ונפל על
פניו" (סנהדרין קיא, א), נפילה לשון תפלה.

סט שלשת השלבים הם בסוד נקודה קו'שטח (נקודה:
ספירה פרצוף, עקודים נקודים ב'רודים וכו' – וראה באריכות
מאמר "נקודה, קו, שטח" במלכות ישראל ח"א) – נקודת
התמצית, קו יחודי לדרוש זה ושטח של התכללות – ודוק היטב.

נקודה חשובה בחסידות, שהחיבור הוא דווקא
בתפלה – בתפלה ה'השכלה' הופכת להיות
‘עבודה’, “עבודה שבלב זו תפלה”, וה'עבודה'
מתחברת ל'השכלה' ומבטאת אותה. לכן עיקר
העבודה בחסידות חב"ד היא תפלה באריכות^{טח}
– אריכות ההתבוננות, שהיא 'השכלה'. אם
כן, בעצם המשכיל עושה מהתורה תפלה ואילו
העובד עושה מהתפלה תורה^{טז}. כשעושים

סא ע"פ איוב כה, ב. ראה דברים רבה ה, יב, ובכ"מ.
סב אמת ושלוש הם משה ("משה אמת") ואהרן ("אוהב
שלום ורודף שלום"), ולמשיח – בו נאמר "לסרבה המשרה
ולשלום אין קץ" (ישעיה טו, ו) – יש דמיון לאהרן דווקא, ודוק.
סג זכריה ח, יט.

סד כפי שדובר גם בחלקים נוספים של השיעור שטרם
פורסמו. שבת מצד עצמה היא אמת (עד שאפילו עם
הארץ אינו משקר בשבת) אך על ידי עבודה היא נעשית
מקור השלום.

סה תפלה היא דבקות – לשון "התופל כלי חרס" (תו"א
עט, ג, ע"פ כלים פ"ג מ"ה. ובכ"מ) – שמעל לתלמוד תורה
(ראה הלכות ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ה).

סו ועל דרך המבואר (סה"מ תש"ח עמ' 260) בענין סדר
ההתבוננות של רבי אייזיק ורבי הלל – כדוגמה להבדל בין
'משכיל' לעובד' – שרבי אייזיק התחיל להתבונן בעניני
האלקות העמוקים שבמאמר ומהם הגיע לעבודה' ורבי

ד. הרבי – אמת, טוב וצדק

עצמות, מהות ומציאות

בדף שהדפסנו לשבת הוספנו טבלה עם כמה הקבלות חשובות של שלישיות. כעת נתמקד רק בעיקר לענייננו – החידוש העיקרי כאן. אחרי שהתבוננו איך מוצאים את הרבי בתוך התורה שלו ומהו עיקר עניינו של חסיד, מתאים גם להתבונן מהו רבי:

לכל דבר יש מהות ומציאות, שהן גם הפנימיות והחיצוניות שלו. כשמדברים על

כל אדם מבחינים בין 'פנימי', ההגדרה הכי נעלית של חסיד, שהעיקר אצלו הם עניני המהות הפנימית, לבין 'חיצוני', הגנאי הכי גרוע בעיני חסיד, שעושה עיקר מהמציאות החיצונית (על חשבון המהות הפנימית). אבל הגדר של רבי הוא לא רק 'פנימי' אלא הוא 'עצמי' ^ט. אחד הפירושים הכי עמוקים ב"אין מלך בלא עם" ^{טא} הוא שאצל מלך אמת חייב להיות יחוד של עצמות-מהות.

גם כשמדברים על הקב"ה

לא מסתפקים בדרך כלל בלומר 'עצמות' אלא אומרים 'עצמותו ומהותו יתברך' (ושרש נשמות ישראל הוא "עם המלך במלאכתו" ^{טב}, כיועצים שלו מיניה וביה ^{טג}, בעצמותו ומהותו). החיבור הזה כל כך שגור שאפשר לחשוב שמדובר באותו דבר, אבל אלו שתי מלים ושתי מדרגות. גם כשמדברים על הרבי צריך להבין מה היא העצמות שלו ומה היא המהות שלו, ולהבין גם מה הביטוי שלהן במציאות.

האמת והטוב

העצמות של הרבי היא האמת – נקודת

ע ראה לדוגמה שיעור אור לכ"ט כסלו תשע"ד פ"א, ובכ"מ.
 עא רבינו בחי" בראשית לח, ל.
 עב דה"א ד, כג.
 עג ראה בראשית רבה ח, ז; רות רבה ב, ג.

האמת שלו. אמת היא דבר בפני עצמו. מה הכוונה "אמת"? שגם כשהוא מת הוא חי – א מחיה מת ^{טד}. קשה לתאר מהי אמת – אמת זה שהוא-הוא. מה הכוונה בתואר 'עצמי' (ששייך לרביים, כנ"ל, אבל יכול להיות גם אצל חסידים – הרבי המהר"ש אמר על רבי אייזיק שהיה בדרגת 'עצמי' ^{טה})? שהוא אמת עם עצמו עד הסוף, מאה אחוז אמת (אמת לאמתו שלו). המהות של הרבי היא הטוב – "הנה מה טוב" ^{טו}, "הגיד לך אדם מה טוב וגו'" ^{טז} (בסוד "שם מה דאיהו אורח אצילות" ^{טז}, סוד התיקון בכלל הוא טוב – טוב בעצם). העצמות והמהות הולכות ביחד. אם האמת היא לא טוב בגלוי – היא לא אמת. האמת האמתית – שקוראים לה "אמת לאמתו" – היא שהאמת היא-היא הטוב ^{טז}.

הרבי הראשון של עם ישראל הוא משה רבינו. משה מצד עצמו הוא אמת – "משה אמת ותורתו אמת" ^{טז}. אבל יש לו עין טובה, הוא אוהב ישראל ^{טז} ונוהג עם ישראל במדת טוב עין ^{טז}. לכן, כאשר עם ישראל חוטא וה' רוצה להשמיד את עם ישראל הוא אומר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" ^{טז} – תמחה את האמת שלי לטובת הטוב שלי. לכן השם המקורי של משה הוא טוב ^{טז} (השם המקורי

עד מגלה עמוקות ויחי ד"ה "ומולדתך" ועוד.

עה לקו"ד ח"א ליקוט יג אות יב.

עו תהלים קלג, א.

עד מיכה ו, ח (אדם בגימטריא מה).

עח הקדמת תקו"ז, א ("פתח אליהו").

עט עד שיתכן למקם את הטוב – עצם הטוב של ה' – גם מעל האמת (כמבואר בסוד הפסוק "וגדולתך אספרנה", ראה בשיעור שבת הגדול תשפ"ה הנדפס לקמן בגליון).

פ תנחומא קרח יא.

פא מנחות סה, א"ב.

פב נדרים לח, א.

פג שמות לב, לב.

פד שמות רבה א, כ.

הצדק במציאות

העצמות והמהות של הרבי הם אמת וטוב, שצריכים להתחבר, אבל מהי המציאות שלו? כתוב "צדיק הוי' צדקות אהב"^{צג} – ה' אוהב את הצדיק שעושה צדק בעולם. המשיח נקרא "גואל צדק" ו"משיח צדקנו" – המציאות שלו היא עשיית הצדק.

הצדק כולל גם עשיית צדק בפועל וגם הצדקת הרבים – "צדק צדק תרדף"^{צד}, גם במובן של מציאת נקודת הצדק שיש בכל אחד ואחד^{צה}. הצדק כולל גם צידוק הדין – גילוי הצדק של ה' בתוך העולם העולם הזה, עלמא דשיקרא (המות הוא השקר, כאשר א מחיה מת היא האמת, תמיד). הצדיק מצדיק את הדין (בשפה שלו, "שפת אמת"^{צז}) וגם ממתיק את הדין. כל כח ההמתקה של הצדיק בא מהמציאות שלו – מציאות של הצדקה, של עשיית צדק גלוי בעולם, של הצדקת כל יהודי וגם הצדקת הדין של הקב"ה ההופכת אותו לרחמים. כך, כאשר אדמו"ר הזקן קרא בתורה את הקללות – הן לא היו קללות^{צח}, כי תוך כדי הקריאה הוא הפך אותן וגילה שהקללה היא בעצם ברכה.

שוב, בהתקשרות לרבי צריך לזכור שיש התקשרות לעצמות, "משה אמת", אבל התכלית של האמת היא להיות טוב – העצמות צריכה להתחבר עם המהות – והכל צריך להתבטא במציאות, להתלבש בכח של הצדיק להצדיק – להמתיק את כל הקורה בעולם.

ביחס לשם הקבוע – טוב ביחס למשה – הוא המהות ביחס למציאות). חז"ל אומרים "יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים"^{פה} – התכל'ס הוא הטובים, עם ישראל, ובשבילם בא משה הטוב ומקבל את "תורת אמת" שהיא גם "לקח טוב"^{פו}, "אין 'טוב' אלא תורה"^{פי}. כשמשה מוכן לרדת מהאמת שלו בשביל הטוב שלו – לחזור ל'אין' שלו, כמו שדברנו לאחרונה^{פח} – הוא עובר מגדלות א' (אמת) לקטנות ב', עיבור שני, כדי להגיע לגדלות ב', לאמת לאמתו, בה האמת והטוב הם היינו הך, האמת היא-היא עצם הטוב. כמו

שכתוב על הקב"ה שאי אפשר לומר עליו שום תואר חוץ מעצם הטוב^{פט} (וממילא "טבע הטוב להיטיב"^{צז}) – "חותמו של הקב"ה אמת"^{צח}, אבל הוא עצם הטוב^{צב}.

פה מנחות נג, ב.

פו משלי ד, ב.

פז אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.

פח שיעור אור ל' אדר – נדפס בגליון תצוה: פורים – השתא. פט שיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' שכג. וראה סידור עם דא"ח בד"ה "ומעתה יש להבין במ"ש זכר רב טובך" (ג, א).

צ ראה ע"ח שער הכללים רפ"א.

צא שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

צב ודווקא על הטוב הזה אפשר לומר "הכל הולך אחר החיתום" (ברכות יב, א) – כאשר הטוב מתאחד עם האמת (כנ"ל בפנים) – "אני ראשון [לפני בריאת העולם, במדת האמת] ואני אחרון [בטוב המתגלה דווקא לאחר בריאת העולם, והולך ומתגבר עד לעתיד לבוא, "יום שכולו (עצם) הטוב", של התחיה, שלמעלה מ'עלמא דקשוט' של גן עדן בזמן הזה, וד"ל] (ישעיה מד, ו).

צג תהלים יא, ז.

צד דברים טז, כ.

צה ראה גם סוד ה' ליראיו שכ"ג פ"י; איחוד התורה והמדע עמ' 376. ובכ"מ.

צז משלי יב, יט.

צח לוח "היום יום" י"ז אלול (וראה לקו"ת בחקתי ד"ה "בשברי לכם מטה לחם").

שיעור

לימוד מאמר "ענין שבת הגדול" לר"ה מפאריטש

"וגדולתך אספרנה"

קיצור מהלך השיעור

אשתקד, בערב פסח שחל בשבת, התקיים לאחר תפלת מנחה שיעור מיוחד במאמר של רבי הלל מפאריטש על שבת הגדול. בשביל להסביר את **הסוד של שבת הגדול** מקדים רבי הלל להסביר את הסוד של **כל שבת** – תכונת **ההתכללות של הקו האמצעי**, שמקבלת **פנים שונות בכל נקודה** שבו. ההתכללות הזו ממשיכה **רפואה לעולם**, כמאמר "שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא". על המדרגה של **כל שבת** נאמר "**ועוזו נוראתיך יאמרו**", אבל על מעלת **שבת הגדול** – בה מתכוננים לסיפור יציאת מצרים בליל הסדר – נאמר "**וגדולתך אספרנה**", והיא הזמן של גילוי **גדולת ה' העצמית** (האמונה המופיעה דווקא בשפלות המשיחית). זהו שיעור שונה מהרגיל, עם לימוד מאמר חסידות עמוק מתוך הכתב, שמי שישקיע בו ימצא נעם לנפשו.

לשם כך הוא מקדים להסביר את הביטוי "ועוזו נוראתיך" שבתחלת הפסוק:
הנה נורא הוא בחינת תפארת, וכמבואר הכוונה על שלשה תיבות הגדול הגבור והנורא כו'.
בכל יום בתפלה אומרים – כלשונו של משה רבינו^ב – "האל הגדול הגבור והנורא"^ג, שלשה שבחים של ה' המכוונים בעצמם כנגד "אלהי

בהגדה סוד קדושים – שיצאה השנה מחדש – יש מאמר קצר של רבי הלל על "ענין שבת הגדול":

עיקרי מדות הלב

ענין שבת הגדול. כתיב ועוזו נוראתיך יאמרו וגדלותיך [וגדולתך קרי] אספרנה.

רבי הלל רוצה להסביר את הענין של שבת הגדול לפי הביטוי "וגדולתך אספרנה"^א, אבל

ב וראה יומא סט, ב שירמיה ודניאל לא אמרו כך, ואנשי כנסת הגדולה החזירו עטרה ליושנה ותקנו כך את התפלה (ובאריכות בשיעור ד' שבט ח"ב – נדפס בגליון יתרו – תשפ"ה).

ג נוסח תפלת שמו"ע.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. שבת הגדול ער"פ צו תשפ"ה – כפ"ח.

א תהלים קמה, ו.

— מזיגה היא המלה המיוחדת לתפארת^י — של החסד והגבורה. ההתכללות נפעלת על ידי בטול של שתי המדות למי שלמעלה מהן, כמו שמביאים תמיד בחסידות^{טו} מדברי חז"ל^{טז} על "עשה שלום במרומיו"^{יז}, שה' עושה שלום בין מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש על ידי ששניהם בטלים אל המלך. המשכת היראה והבטול היא הכח של "הנורא" בתפארת.

ונוראותיך הוא בחינת דת^{יח} כו'.

את לשון הרבים ב"נוראותיך" הוא מסביר כמתייחס לכח שלש הנקודות שעל הקו האמצעי — דעת-תפארת-יסוד, ר"ת דת^{יח} (ומלמטה למעלה יתד^{יט}) — והוא מפרט את כח היחוד שבכל אחת מהן:

בחינת דעת ממשיך ביטול בבחינת חכמה ובינה, בכדי שיהיה יחוד חכמה ובינה, אין ויש, והיינו שכל עצמות האין יתגלה בבחינת יש.

דעת עליון, שמחברת בין החכמה והבינה, ממשיכה את הבטול בחכמה ובינה כדי שיהיה יחוד עצמי שלהן. המהות של החכמה היא אין-בטול — הבטול הוא פנימיות החכמה, כח-מה^כ — ואף על פי כן בשביל יחוד עצמי של החכמה והבינה (בסוד "והחכמה מאין [העליון, רישא דאין] תמצא [בבינה]"^{כא}, גילוי מהות האין דחכמה בבינה) צריך להמשיך בטול

אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב" שאומרים קודם, וכנגד חסד-גבורה-תפארת^י, עיקרי מדות הלב^כ (סוד חדר — חסד-דין-רחמים): אברהם הוא "האדם הגדול בענקים" ו"אלהי אברהם" הוא "האל הגדול" (היינו ה"לא אדם"^{יז} הגדול, וד"ל). גדולה היא חסד, כמו שרואים בכינוי אברהם (שמדתו "חסד לאברהם"^{יח}) וכמו בפסוק "לך הוי' הגדלה והגבורה והתפארת וגו'"^{יט}.

"הגבור" הוא המדה של "אלהי יצחק" —

גבורה בגימטריא יראה (שהיא פנימיות הגבורה), מדת "פחד יצחק". החידוש הוא ש"והנורא" היינו המדה של "ואלהי יעקב". לכאורה "נורא" שייך למדת היראה, אך מצינו שדווקא ביעקב אבינו כתובה המלה נורא — "מה נורא המקום הזה"^כ. מהפסוק "וירא ויאמר מה נורא המקום הזה"^{כב} — בו היראה היא התגובה לגילוי הנורא — לומד הבעל שם טוב את היסוד העיקרי של יחוד יראה-נורא^{כג}, וכל יחוד שייך לקו האמצעי, כפי שיתבאר בארוכה.

יחודי הקו האמצעי: אין-יש, חסד-גבורה, הן-לאו

והטעם שנקרא נורא, הוא מפני שממשיך יראה וביטול בבחינת חסד וגבורה, ועל ידי זה בכחם להתכלל ולהתמוזג ביחד כו'.

הסוד של התפארת הוא התכללות ומזיגה

יד ראה לדוגמה מאמרי אדה"ז תקס"ט עמ' קמא.

טו ראה תניא, אגה"ק יב. ובכ"מ.

טז דברים רבה ה, יב. ובכ"מ.

יז איוב כה, ב.

יח דתי (יתד) עולה ב"פ אור, אור אין סוף, "ואהבת" — "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך [בתפארת, המיוחדת את החסד והגבורה שבלב], ובכל נפשך [בדעת, בסוד 'גם בלא דעת נפש לא טוב'] ובכל מאדך [ביסוד, כמבואר בחנה אריאל ואתחנן ד"ה "ואהבת" פ"ד בסוד הכחות המאודיים]" (דברים ו, ה), וד"ל.

יט כתיב "תקעתי יתד במקום נאמן" (ישעיה כב, כג) — תקיעה היינו יחוד שהוא נשיאת הפכים (זכר-נקבה וכן ימין-שמאל) ו"מקום נאמן" רומז ל"איה מקום כבודו" (נוסח קדושת כתר), שרש המקום ברד"ל א, בסוד "אמונה אמן" (ישעיה כה, א), וד"ל.

כ זחר ח"ג כח, א; לד, א; רלה, ב; זחר חדש לד, א; הקדמת תקו"ז ד, א. ובכ"מ.

כא איוב כח, יב.

ד תקו"ז תקון ע (קכג, א). ובכ"מ.

ה חסד לאברהם מעין ז נהר ג.

ו יהושע יד, טו.

ז שמואל'א טו, כט. וראה רשימת כ"ב טבת השתא.

ח מיכה ז, כ.

ט דברי הימים'א כט, יא.

י בראשית לא, מב.

יא בראשית כח, יז.

יב ביטוי יסודי כאן הוא "ויירא ויאמר" — "ויאמר" עולה "נורא", כך ש"ויירא ויאמר" הוא גופא יחוד ויירא-נורא, יחוד יראה-נורא ממש! היראה היא בגבורה והאמירה הרכה היא בחסד, כך ש"ויירא ויאמר" היינו הטית הגבורה-יראה לחסד, הכרעת-התכללות התפארת, יעקב, סוד "יעקב אשר פדה את אברהם" (ישעיה כט, כב), וד"ל.

יג כש"ט (קה"ת) צג"ד, קלה, קס, קסב, קסג.

האין והיש

מתייחדים תמיד
– כדי שהעולם
יתקיים יש מאין –
אבל בלי הבטול
העליון מאירה
בבינה רק הארת
האין של החכמה,
בעוד עצם
החכמה נשאר
נבדל

את החיבור במוטבע, בכוחות המעשה. המעשים של היהודי הם **תריג** מצוות, שמתחלקות למצוות עשה, מצוות של "הן", ומצוות לא-תעשה, מצוות של "לאו", שהן כנגד הספירות נצח (קו ימין) והוד (קו שמאל), שגם צריכות להתחבר.

התכללות הן ולא

הגענו לאחת הנקודות העיקריות במאמר הזה – היחוד של ההן והלאו: עובדים כעת

על ספר חדש – "אהלך באמתך" – שנושא עיקרי של אחר המאמרים שלו, "והאמת והשלום אהבו", הוא "ההן והלאו", ה"לא" וה"כן", "לא כן עבדי משה"^ל.

בספר החדש מוסבר שמשה ("משה אמת ותורתו אמת"^{לא}) הוא ה"לא" (בחינת "שמאל דוחה"^{לב} כל דבר אסור המבדיל בינינו לבין אלהינו) ואהרן ("אוהב שלום ורודף שלום"^{לג}) הוא ה"כן" ("ימין מקרבת" כל דבר טוב, כולל הניצוץ הטוב האסור-חבוש בקליפת הרע). לכאורה, כאן כתוב בדיוק הפוך – במדות הלב משה הוא הנצח ואהרן הוא ההוד, שהם כאן "ההן והלאו" – נצח (משה) ההן והוד (אהרן) הלאו. אכן, ההסבר הוא בסוד הנאמר ביעקב (מדת התפארת, הנורא, כנ"ל) "שכל את ידיו"^{לד} – המשכת ה"לא" של הגבורה (מקור מדת האמת של משה, דין אמת) לנצח ("נצח ישראל לא ישקר גו"^{לה}) והמשכת ה"כן" של החסד (כן לשון כהן) – "אתה כהן לעולם"^{לו} הנאמר לאברהם

גם בבטול הזה^{כב}. חכמה ובינה הן "תריג ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{כג}, האין והיש מתייחדים תמיד – כדי שהעולם יתקיים יש מאין – אבל בלי הבטול העליון מאירה בבינה רק הארת האין של החכמה, בעוד עצם החכמה נשאר נבדל ("קדש מלה בגרמיה"^{כד}). רק על ידי המשכת "והנורא" של הדעת, המשכה מפנימיות כתר עליון, בטול גבוה יותר מאשר הבטול של החכמה עצמה, מתגלה בבינה (בחינת

טהור^{כה}) גם עצם החכמה (בחינת קדש, כנ"ל). קל וחומר שהבינה צריכה בטול כדי להתייחד עם החכמה, שהרי מהותה היא יש, ועליה להתבטל לאין (והוא בסוד טהרת מי מקוה^{כז}, סוד **טבילה** אותיות **הביטל**, כנודע^{כח}). היחוד החיצוני של חכמה ובינה נוגע לקיום העולמות, כנ"ל, אבל היחוד הפנימי שלהן – שהוא היחוד של ימות המשיח – מוליד נשמות חדשות (ענין ששייך לפסח, לידת העם^{כט}, כאשר בשביעי של פסח מתחוללת לידת הנשמות^{כט}).

ובחינת תפארת ממשיך בחינת ביטול בבחינת חסד וגבורה כנ"ל.

ובחינת יסוד ממשיך בחינת ביטול בנה"י, בכדי שיתמוזג ויתייחד בחינת ההן והלאו כו'.

הדעת עושה את החיבור במושכל, חיבור חכמה-בינה (אין-יש), התפארת עושה את החיבור במורגש, חיבור חסד-גבורה, והיסוד עושה

כב והוא סוד "משותחים רוחים" שלמעלה מ"עומדים צפופים" (אבות פ"ה מ"ה) – הבטול במציאות ממש בכתר (הנמשך על ידי דעת עליון) שלמעלה מהבטול במציאות בחכמה (פלה"ר ש"ה ד"ה "קול דוד" פ"ב).

כג ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

כד זהר ח"ג צד, ב.

כה ראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך 'טהור', וש"נ.

כו וראה קהלת יעקב ערך 'מקוה' שמקוה הוא ביסוד אמא.

כז סידור עם דא"ח שער כוונות המקוה בסופו (קנט, ד).

כח ראה יחזקאל טז, ד. ועוד.

כט ראה לדוגמה שעה"כ דרושי הפסח יב. ובכ"מ.

ל במדבר יב, ז.

לא תנחומא קרח יא. ובכ"מ.

לב סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זהר ח"ג קעז, ב.

לג אבות פ"א מ"ב.

לד בראשית מח, יד.

לה שמואל"א טו, כט.

לו תהלים קי, ד.

אבינו^ל איש החסד (סוד הכן של הכיור – כיור וכונו כנגד נצח והוד, כנודע^{לח}). אם כן, רואים כאן באופן מובהק את פעולת התכללות המדות זו בזו על ידי מדת התפארת, סוד "הבריה התיכן"^{לט}, כח ההכרעה וההתכללות של המדות הנגדיות.

ובפירוט:

משה, שרש ה"לא" (שרש שסה מצות לא תעשה), כולל גם את ה"כן" (שרש רמח מצות עשה, כאשר שסה-דמח – לא-כן – עולים יחד תריג, שעולה משה רבינו, כנודע). על התכללות זו, שבסוד "מוליך לימין משה זרוע תפארתו"^מ, נאמר "לא כן עבדי משה" (כנ"ל). ב"לא כן עבדי משה" מתבקש להקביל את ה"לא" ל"עבדי" ואת ה"כן" ל"משה" – "עבדי" היינו ה"לא", הבטול שיש אצל עבד שלמעלה ממה שיש אצל בן. "משה" הוא המהות החיובית שלו, ה"הן", אבל הוא מתבטל – בן שנעשה עבד" (כמו שהרבי הרש"ב אמר על עצמו ביחס לאביו^{מא}) – בשביל המעלה של ה"לא".

ולאידך, אהרן (הכהן הגדול, מדת החסד, "כן" כנ"ל) כולל גם את ה"לא", כמו שנאמר בכהן הגדול "ומן המקדש לא יצא"^{מב}. במה מסתיימת פרשת צו שקראנו היום? "ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה הוי' ביד משה"^{מג}, ורש"י מסביר "להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל"

לז ויקרא רבה כה, ו.

לח הקדמת תקו"ז ג, ב; קהלת יעקב ערך 'כיור וכונו'.

לט שמות כו, כח; לו, לג. ראה זהר ח"ג קפו, א. ובכ"מ.

מ ישעיה סג, יב.

מא חתן עם הכלה הערה קעה (עמ' רעט). וראה ספר התולדות אדמו"ר הרש"ב פ"א.

מב ויקרא כא, יב.

מג שם ח, לו.

– זהו ה'לא' של אהרן ובניו.

החבור של "הן" ו"לאו" הוא בסוד הביטוי בקהלת "הכל הבל"^{מד} – הן בגימטריא הכל (שכולל את כל המציאות, כל החיוב, ה"הן") ו-לאו בגימטריא הבל (שמהביל-שולל את כל המציאות, "הכל הבל ורעות רוח") והם מתייחדים לגמרי בביטוי "הכל הבל" (שתי מלים כמעט זהות, שמתחלפות בחילוף כ-ב באי"ק בכ"ר ובזיווגי האותיות לפי ציורן^{מה}).

יחוד מפנימיות הכתר

והנה הכח והעוז שיש בכו האמצעי ליחד ולחבר שני הקוין, הוא משום שעולה עד פנימיות הכתר, קוי הימין והשמאל עולים רק עד חיצוניות הכתר ואילו הקו האמצעי עולה לפנימיות הכתר^{מז}. לכן יש בו "כח ועוז", שהם בעצמם כנגד ימין ושמאל – כח הוא הימין (היד שיש בה יותר כח, כמו בפסוקים "ימינך הוי' נאדרי בכח"^{מז} ו"גדול אדונינו [במדת הגדולה-החסד] ורב כח"^{מח}) ועוז היינו גבורה דעתיק, התגברות החסדים להמתיק את כל הדינין למטה ולהכריע תמיד לכף זכות (נצח של משה, "מוליך לימין משה", כנ"ל).

פנימיות הכתר היא פרצוף עתיק יומין, אבל הוא מיד מסביר לאיזו מדרגה בפנימיות הכתר מגיע הקו האמצעי:

שהוא ענין ז"ת דעתיק יומין וכו'

ז הספירות התחתונות (ז"ת) דעתיק יומין – המדות של פרצוף עתיק יומין, מחסד ועד מלכות – הן החלק של פנימיות הכתר אשר מתלבש בחיצוניות הכתר, פרצוף אריך אנפין (בסוד ז תקוני גלגלתא). בנפש, מדרגה זו נקראת "תענוג מורכב"^{מט} – פרצוף עתיק יומין הוא התענוג,

מד קהלת א, ב. ובכ"מ.

מה ראה שיעורים בסוד ה' ח"ד עמ' קכ ואילך (ע"פ מאור ושמש הקדמון [קוריאט] פכ"ד יב, ב).

מו ראה שיחת כ' מרחשון תשמ"ב ס"ב (וש"נ). ובכ"מ.

מז שמות טו, ו.

מח תהלים קמז, ה.

מט מאמרי אדה"ז קונטרסים עמ' לח. ובכ"מ.

החבור של "הן" ו"לאו" הוא בסוד הביטוי בקהלת "הכל הבל" – הן בגימטריא הכל ו-לא בגימטריא הבל

עתיק יומין גם בחי' הגבורות הוא חסדים, והיינו תגבורת החסדים כו'.

"לית שמאלא בהאי עתיקא, כולא ימינא"¹⁰

— בעתיק יומין גם השמאל-הגבורה הוא ימין-חסד, ומובנו התגבורות החסדים (והוא סוד העז, שרש "ועזו [נוראית]", "כנ"ל). לכן משם הכח של הקו האמצעי לחבר את קוי הימין והשמאל, החסד והגבורה (וה"נורא" ביחס לכך גופא הוא תחושת שלילת האור של הבינה — סוד "נורא תהלת"¹¹, תהלה לשון אור — "ידיעת השלילה" של ג"ר דעתיק, אמונה פשוטה שמעל לטעם ודעת לגמרי, לעומת "ידיעת החיוב" של ז"ת דעתיק¹²).

יאמרו, קאי על בחינת מלאכים כו', שגם בהם נמשך בחינת הביטול דפנימיות הכתר, ולעשות שלום במרומיו בין מיכאל לגבריאל כו' (וכידוע שמלכות דמלכות דאצילות נעשה עתיק יומין לבריאה כו').

הגילוי של "ועזו נוראותיך" מגיע גם למלאכים, עליהם נאמר "יאמרו" (בגימטריא נורא), וגם בהם ניכר שה' "עושה שלום במרומיו", בין הימין והשמאל, על ידי גילוי האור של עתיק יומין של עולם הבריאה (מקום השרפים¹³), שנעשה ממלכות דמלכות דאצילות, הארת המלכות דאצילות היורדת מאצילות (שם היא "זנב לאריות") להיות "ראש לשועלים"¹⁴ בעולמות התחתונים.

10 זהר ח"ג קכט, א.

11 שמות טו, יא. "נורא תהלת" עולה 1092, מב פעמים הוי', מב אזכרות דתפילין, העולה "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (שמואל ב ז, כג) שבתפילין דמארי עלמא (ברכות ו, א). נמצא שידיעת השלילה היא סוד ההתקשרות של תפילין של ראש, עליהם נדרש (ברכות ו, א) הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח, י), דהיינו שלילת כל מציאותם, ואילו תפילין של יד (שכנגד הלב) היינו ההתקשרות של ידיעת החיוב, ברעותא דלבא, "בעין השכל דבלבך את חזי כולא", וד"ל.

12 נח ידיעת החיוב במדרגה זו היינו הארת דעת דעתיק באיורא שבין הגלגלתא למו"ס, וד"ל.

13 נט שנת רצון על זהר ח"ב קכט, א. ראה סידור יעב"ץ ברכת "יוצר אור".

14 ס אבות פ"ד מט"ו.

והוא מורכב כאשר המדות שלו מתלבשות בפרצוף אריך אנפין, כח הרצון (מקור עשר הספירות דאצילות).

ובבחינת בינה דעתיק יומין כו'

בינה דעתיק יומין כבר שייכת לרישא דלא ידע ולא אתידע (רד"ל"א), ג הספירות הראשונות (ג"ר) של פרצוף עתיק יומין, שהן בסוד "ריש גלי"¹ — הראש הגלוי, שלא מתלבש בחיצוניות הכתר. כפי שהוא יסביר, המדרגה של "וגדולתך אספרנה" שייכת למדרגה הזו, הראש העליון שבכתר. למה הוא מחבר כאן את המדרגה הזו (שהיא חלק מג"ר דעתיק) גם לז"ת דעתיק? יש בבינה מדרגה ששייכת גם למדות, בהיותה המקור של לידת המדות והמקיף שמאיר עליה, וזו הבחינה עליה מדובר כאן. והוא מסביר — ממקום אחר — מהי בפנימיות:

(וכנ"ל במאמר שחורה אני כו', שבחינת הרגשת שלילת האור דבחינת בינה דעתיק יומין, נמשך מזה בחינת ביטול בכל ההשתלשלות כו').

על הכתר כתוב "כתר עליון אף על גב דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם איהו קדם עילת העילות"². דווקא בבינה דעתיק, מורגש שמה ש"נראה אור"³, דהיינו אור צח ומצוחצח של ז"ת דעתיק המתלבשים בגולגלתא דאריך, הוא ה"אוכם" (אוכם בגימטריא בינה!), ה"שחורה אני"⁴, ביחס לה' יתברך. ההשראה הזו של ה"אוכם" על המדות היא "הרגשת שלילת האור"⁵, והיא הפועלת בטול בכל סדר השתלשלות (בהרגשת האור יש מעין הרגשת יש, מה שאין כן כאשר מורגש ש"אוכם איהו כו'", על דרך "תכלית הידיעה שלא נדע"⁶, וד"ל).

וזהו ועזו נוראותיך יאמרו כו', להיות שבבחינת

1 נ תרגום אונקלוס לשמות יד, ח.

2 נא ע"פ תקו"ז תקון ע (קלה, ב).

3 תהלים לו, י.

4 ש"ש א, ה.

5 נד אכן, עדיין יש כאן מורגש, בהיות הבינה דעתיק "תענוג פשוט הבא במורגש", אך מורגש זה ממשיך בטול ב"תענוג המורכב" של ז"ת דעתיק, וד"ל.

6 נח בחינת עולם יג, לג.

"וגדולתך אספרנה" בשבת הגדול ובליל הסדר

כל מה שנתבאר עד כאן הוא הקדמה כדי להסביר את ענין שבת הגדול, ענין "וגדולתך [כתיב] אספרנה", ששייך דווקא לנשמות ישראל (ובפרט לנשמות דוד המלך, "דוד מלך ישראל חי וקים"^{סא}), ולא למלאכים:

וגדולתך אספרנה, הנה גדולתך קאי על בחינת ג'ר דעתיק יומין כו', ובחינה זו אינה נרגשת במלאכים העליונים, רק בבחינת מלכות דאצילות שהוא בחינת דוד כו'. וכנ"ל שבחינת זאת שהוא ענין קבלת עול מלכות שמים, מגיע לעצמותו ממש. הגדולה (חסד, "הגדול"), גדולת עצמותו יתברך ממש, היא למעלה מ"עוזו נוראותיך" (גבורה ותפארת, "הגבור והנורא")^{סב}. גילוי עצמותו מופיע דווקא ברדל"א (היינו "חביון עז העצמות" שבפנימיות רדל"א^{סג}, ובפרט בפנימיות כתר דרדל"א), ונרגש רק לנשמות שהן משרש דוד מלכא משיחא, שמקבלות עול מלכות שמים באמת. קבלת עול מלכות שמים היא בחינת המלכות (בחינת "זאת", כמו שיתבאר בהמשך) — בחינתו של דוד המלך (שבקבלת עול מלכות שמים בשלמות הוא נעשה "זנב לאדיות", עצם דרגת המלכות כפי שהיא בעולם האצילות, עולם האחדות), שהוא האומר כאן "אספרנה".

הוא לא אומר כאן בפירוש, אבל "וגדולתך אספרנה" שייך למצוה שנקיים הלילה אי"ה — ליל הסדר, שבא אחרי ובהמשך לשבת הגדול — המצוה לספר ביציאת מצרים (מצות "והגדת לבנך"^{סד}). [מתחילים כבר לספר בשבת הגדול, בה אומרים את ההגדה, 'מתאמנים' לספר]. נכון. לא כל אחד יודע לספר, וצריך להתאמן

— בתניא כתוב^{סה} שאמונה לשון אימון, צריך להתאמן על האמונה, וצריך להתאמן על הסיפור. כנראה שיש קשר — הסיפור ביציאת מצרים מגלה את האמונה (בסוד "האמנתי כי אדבר"^{סו}), מגלה את הדבקות בה' ואת ההשגחה הפרטית^{סז}. מתוך ההסבר של הפסוק הוא מגיע להסביר את הענין של שבת הגדול:

רפואה בשבת

והנה זהו גם כן ההפרש שבין כל השבתות לשבת הגדול. והיינו, שבכל השבתות מאיר בחינת ועוזו נוראותיך כו'. ולכן בשבת הוא התכללות כל ההפכים כו', וכידוע בשם הרב ר' נחום נבנ"מ על מאמר רז"ל ורפואה קרובה לבא כו'. בהערה כאן הוא מביא את המקור במאור עינים^{סח}:

שבת הוא מלועזק ורפואה קרובה לבא. וצריך להבין מהו הלשון מלועזק, הוה ליה למימר מלהתפלל. גם מהו רפואה קרובה לבא. אך דהנה לרפאות איזה דבר צריך לאסוף סממנים מכאן ומכאן, ויש סמנים שצריך לאסוף ממדינות רחוקות, והנה שבת הוא עולם האחדות, וכל העולמות מתעלים. ולכן אינו צריך לאסוף סממנים מכאן ומכאן. מפני שהוא עולם האחדות נמצא כאן יש הכל. כמאמר ויכל אלהים וגו', כי שבת היא הנגמר ובהנמר כלול הכל. ולכן נקרא שבת כלה. שכלולה מהכל. וזהו שבת הוא מלועזק לשון אסיפה, ר"ל שאינו צריך לאסוף הסממנים כנ"ל, ולכן ורפואה קרובה לבא, שאינו צריך לאסוף ממדינות רחוקות כנ"ל.

פעם לא היו כדורים — התרופות היו בעיקר

סא ראה תניא פמ"ד.

סו תהלים קטז, י. וראה בית אברהם (סלונים) ר"ה ד"ה "אמרו לפני מלכויות".

סז האמונה היא הכח הפנימי של רדל"א והספור שייך לדעת (בסוד סופר-ספר-ספור כנגד חכמה-בינה-דעת). הדעת היינו הבאת אמונת הכתר, שבלאי-מודע, אל המודע, כאשר עיקר הדעת-הרגשה הוא להרגיש ולדעת את ההשגחה הפרטית של ה', שלמות דעת זו היא-היא ביאת המשיח. סח לקוטים (עמ' רפט).

סא ראש השנה כה, א.

סב וראה בשיעור שהוזכר בהערה ב שעל שאף שירמיהו ודניאל בטלו בזמן תוקף הגלות את (אמירת) "הגבור והנורא" (בידיעתם שה' אמתו הוא, ולא רוצה שיכזבו לו), מדרגת "הגדול" היא נצחית (נצח הוא ענף החסד-הגדולה), ואף כוללת בתוכה את "הגבור והנורא", ודוק.

סג שער מאמרי רשב"י פירוש ספד"צ פ"א ע"פ חבקוק ג, ד.

סד שמות יג, ח.

בכל שבת נאמר

"שבו איש תחתיו",
כנ"ל, אבל בשבת
הגדול מתגלה
מדרגת מלך
המשיח, עליו
נאמר "צמח שמו
ומתחתיו יצמח"

לתפארת^ט, מקום ההתכללות
וההכרעה לכף זכות, "יעקב אשר
פדה את אברהם", כנ"ל).

"בזאת יתהלל המתהלל"

אבל בשבת הגדול מאיר
בחינת גדולתך העצמי הנ"ל. ולכן
מפטירין בשבת הגדול הפסוק אל
יתהלל החכם בחכמתו כו' וגבור
בגבורתו כו' ועשיר בעשרו כו' כי
אם בזאת יתהלל המתהלל כו'. והיינו כי חכם וגבור
ועשיר הוא ב' קוין וקו האמצעי המיוחד כו', אבל
בחינת זאת הוא מהותו ועצמותו ממש כו' וד"ל.

ברוב השנים שבת הגדול היא שבת פרשת צו,
שבסיום ההפטרה שלה כתוב "אל יתהלל חכם
בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל
עשיר בעשרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל
השכל וידע אותי כי אני הוי' עשה חסד משפט
וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם הוי'"פ (כאשר
למנהגנו, מנהג חב"ד, את הפטרת "וערבה"^{פא}
קוראים רק בערב פסח שחל בשבת^{פב}).

הוא מסביר שחכם הוא קו הימין, שראשיתו
חכמה, גבור הוא קו השמאל, קו הגבורה, ועשיר
הוא קו האמצעי, הקו ה'עשיר' שכולל-מחבר
את שני הקוים. אבל המדרגה של "זאת" –
המלכות דאצילות, קבלת עול מלכות שמים
ששרשה ברדל"א (בג"ד דעתיק, ועד לכתר
דעתיק, למעלה מז"ת דעתיק) – היא למעלה
מהם (כאשר הנקודה העצמית, רדל"א, מתגלה
דווקא בשטח המלכות, ולא בקוי המוחין והמדות,
וד"ל), וזו המדרגה של שבת הגדול.

זו המעלה של דוד המלך על האבות (מכח
היותו בעל תשובה, והרי "מקום שבעלי תשובה
עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו"^{פג}).

מיני עשבי מרפא ויש סממני
רפואה שצריך להביא ממקומות
רחוקים. יש כמה סיפורים על
צדיקים גדולים ששלחו להביא
סממנים מרחוק. האיסוף של
כל הסממנים הוא עבודה גדולה
של "לזעוק", שהוא מפרש
כמו להזעיק-לאסוף (כמובן
ו"יזעק"טט ו"יזעק"ע בכמה
מקומות בנ"ך). אבל בשבת זוכים

לאחדות וכל הסממנים מתכנסים כלולים יחד
בתוך "תחום שבת".

בשבת מרגישים שהכל נמצא פה ועכשו,
"כל מלאכתך עשויה"^{עא} ויש רק מנוחה. אז
אין שום צורך, וממילא אסור, לצאת מהתחום.
תחום אותיות **חותם**^{עב}, סוד "חותמו של הקב"ה
אמת"^{עג}, היינו האמת של שבת (עד שאפילו עם
הארץ אינו משקר בשבת^{עד}), עצם קדושת השבת
(בחינת "המבדיל בין קדש לחול"^{עה}). על מדרגה
זו נאמר "ויקדש אותו"^{עו}, "קדשו במן"^{עז}, שלא
נמצא בו בחוץ כלל, אלא רק בפנים, ולכן אסור
לצאת מהתחום-מקום ללקט מן – "שבו איש
תחתיו אל יצא איש ממקמו ביום השביעי"^{עח}.
למדרגה זו זוכים על ידי מדת "תחתיו", מדת
השפלות (פנימיות ספירת המלכות, תיקון
הרגשת ה'אני' של רדיפת המחיה של ימות החול,
בהם האדם מרגיש את עצמו חולה ורודף אחר
סממני רפואה).

כל זה הוא סוד ההתכללות שנפעלת בכל
שבת על ידי "ועוזו נוראתיך" (רפואה שייכת

סט שופטים ד, י; שם פסוק יג.

ע שופטים ו, לדילה. שמואל א יד, כ.

עא רש"י שמות כ, ט.

עב ע"ח של"ה פ"ג; שעה"כ דרושי יוה"כ דרוש ה.

עג שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

עד ראה ירושלמי דמאי פ"ד ה"א.

עה נוסח ההבדלה (מברכות כט, א; שבת קנ, ב).

עו בראשית ב, ג.

עז בראשית רבה יא, ב.

עח שמות טז, כט.

עט ראה עבודת ישראל תחלת פרשת וירא.

פ ירמיה ט, כב"כג.

פא מלאכי ג, ד.

פב ראה שו"ע אדה"ז תל, ג.

פג רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ד.

ליל הסדר נעשות דבר אחד ממש^{צב} – ולבחינה זו מתכוונים כבר בשבת הגדול (כאשר פסח עצמו נקרא בתורה "השבת"^{צג}, היינו 'שבת הגדול', שבת של התעצמות עם גדולת ה' המתגלה ביציאת מצרים).

במושגים נוספים: ה"נוראיתך" שמתגלות כל שבת הן האמת האלקית הבלתי-ינתפסת, שמופיעה רק בידיעת השלילה של הרמב"ם (שעדיין לא אווזת בעצמות), אבל "גדולתך" שמתגלה בשבת הגדול היא הטוב האלקי העצמי, המתייחס לעצמות ה' (כמבואר בספר אור ה'צד^{צה}). כלומר, שבת הגדול היא הזמן להרגיש את עצם הטוב של ה' – שהוא הוא עצמותו יתברך ממש – ולהזהרות עמו.

סיימו מאמר קצר של הרה"צ רבי הלל מפאריטש, המבוסס על מאמרי רבותינו נשיאנו^{צא} על הפסוק "ועוזו נוראיתך גו'", וראינו בו כמה נקודות חשובות ויסודיות.

צב השווה ללוח "היום יום" ט"ו ניסן, וראה ביאור המאור עינים לפסח שיתפרסם א"ה בגליון פסח הבעל"ט א"ה.

צג ויקרא כג, יא.

צד אור ה' א, ג, ג. ראה החכמה מאין תמצא עמ' סח, וש"נ. צה במושגים אמת' טוב' צדק (שנתבארו בשיעור שבת זכור, נדפס לעיל בגליון), פסח הוא חג הטוב, שבועות חג האמת ("תורת אמת") וסוכות חג הצדק (חג של "משפט צדק"), ואכמ"ל.

צו במהלך הפסח נלמדו ד"ה "ועוזו נוראיתך" בסיפור עם דא"ח, ביהל אור ובסידור מהר"ד ושני המאמרים לשבת הגדול בעבודת הלוי.

בכל שבת נאמר "שבו איש תחתיו", כנ"ל, אבל בשבת הגדול מתגלה מדרגת מלך המשיח, עליו נאמר "צמח שמו ומתחתיו יצמח"^{צד} (ובו מתקיים "אמת מארץ תצמח"^{צה}), בבחינת דוד המלך (שאמר "והייתי שפל

בעיני"^{צו}) – כל השבוע הוא 'שפל' ובשבת 'שפל באמת'^{צז} (כפי שאמר על עצמו רבי מנחם מענדל מויטבסק^{צח}, שהיה בבחינת מלך ישראל^{צט}).

בשפלות של המלכות מתגלה האמונה של הרד"א (כידוע הרמז ש"שפלות עולה ח"פ אמונה),

כפי שבכל יום הצהרת האמונה היא בפסוק של קבלת עול מלכות שמים, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^צ. האמונה היא גם למעלה מ"רפואה קרובה לבוא" של כל שבת, כאשר "מיכלא דמהימנותא" ו"מיכלא דאסוותא"^{צא} של

פד זכריה ו, יב.

פה תהלים פה, יב.

פו שמואל ב, ו, כב.

פז וראה אמרי מ"י חנוכה נד.

פח ראה זכרון לברכה א' אייר. נתבאר בהתוועדויות א' אייר לאורך השנים.

פט זכרון לברכה אייר (עמ' מו).

צ דברים ו, ד. וראה אבודרהם דיני ק"ש.

צא ראה זכר ח"ב קפג, ב.

"מיכלא"

דמהימנותא"

ו"מיכלא"

דאסוותא" של

ליל הסדר נעשות

דבר אחד ממש

אהלך באמתך

הרב יצחק גינזבורג
בעריכת
ישראל אריאל

אהלך באמתך

פניה הרבות של האמת. נידונות בספר לאור האמונה ש"ה' אלקים אמת".
ולאור ההכרה שה' אחד' ובקשתו מסתתרים מאחורי בקשת האמת.
הספר עוסק בתיאור מושג האמת.
צורות בקשתה, ויחסה למושגים מצרניים
כשלוש, פשרה ומוסכמה.

bit.ly/elech-emet

058-672-9270

שיעור

מאור עינים שבת הגדול

מתכוננים לגדלות

קיצור מהלך השיעור

הנושא היסודי בו עוסק תדיר המאור עינים, **העליה מקטנות לגדלות**, מקבל זווית חדשה **בשבת הגדול** – נקודת המעבר **מהקטנות של מצרים לגדלות של פסח**, החוזרת בכל שנה ושנה.

ודאי שאם ישראל היו עובדי עבודה זרה כפשוטה ה' לא היה קורע להם את הים, כפי שהוא מנסח במקום נוסף^ג: "שאם כן לא היה הש"י עושה להם נסים גדולים כל כך, כי קוב"ה לא עבד ניסא לשקרי ח"ו"^ד. התיאור "עובדי עבודה זרה" מתאר את מצבם של בני ישראל – שקועים ב"ג שערי טומאה"^ה ובקטנות הדעת. איך אפשר להגדיר מי שנמצא בקטנות הדעת כעובד עבודה זרה? במקום הנוסף הוא מרחיב: רק הוא כמו שאמרו חז"ל (כתובות קי). כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה.

"כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה", ובניסוח עוד יותר חריף – "ישראל שבחו"ל עובדי עבודה זרה בטהרה הם".^ו ההסבר בחסידות הוא שחיים בארץ ישראל הם חיים של בטחון מוחלט שכל השפע הבא לאדם הוא אך

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו (שו"ע או"ח סי' תל). עניינו של פסח, בתוך שלשת הרגלים, הוא חסד^ז, וגם שבת ההכנה לו נקראת "שבת הגדול", לשון גדולה, מדת החסד האלקית (כמו בפסוק "לך הוי' הגדלה והגבורה וגו'")^ח. הגדולה מתקשרת בתורה הזו גם לנושא מרכזי החוזר שוב ושוב במאור עינים – המעבר מקטנות לגדלות. גדלות מוחין אמתית תלויה בהכרה בחסדי ה' (מדת הגדולה) ונסיו, כפי שיתבאר.

עבודה זרה – קטנות הדעת

הענין הוא, שאמרו רז"ל (שמו"ר פכ"א, ז) שעל הים היה קטרונו אלו ואלו עובדי עבודה זרה. וכי אפשר שהיו ישראל עובדי עבודה זרה ח"ו אז. אך שהיו ישראל משוקעים בנ' שערי טומאה בין הקליפות, והיו בקטנות הדעת, ולא היו יכולין לבוא אל הש"י.

נערך ע"י איתאל גלעד. יום שבת ויקהליפקודיחדש, כ"ה אדר פ"ו – כפ"ח.

א זרה ח"ג רנז, ב. וראה גם בתורה הבאה במאור עינים. ב דה"א כט, יא.

ג מאור עינים שמות ד"ה "ויקם מלך חדש".

ד עפ"י ברכות נח, א.

ה וראה מה שנתבאר בזה במדור מאור עינים ויקרא.

ו ע"ז ח, א.

שסביב האדם).

וזהו כל הדר בארץ ישראל וכו', ר"ל שהארציות שלו הוא גם כן ישראל כראוי לאיש הישראלי להיות לו הדעת הנ"ל, אז דומה כמי שיש לו אלוה. מה שאין כן הדר בחוץ לארץ, שהוא חוץ לגבול הקדושה שאין לו הדעת הנ"ל, אז דומה כמי שאין לו אלוה. ולכן אז במצרים שהיה הדעת בגלות, על כן היה קטרונו אלו ואלו עובדי עבודה זרה, אבל לא ח"ו שעבדו עבודה זרה ממש.

יציאת מצרים – מקטנות לגדלות

אם כן, קטנות הדעת שהיתה במצרים, כשלא כל הדעת היתה מלאה בגדלות ה' (אלא בקטנות האדם ותחבולותיו), נחשבת כעבודה זרה. אכן, תכלית הירידה לקטנות היא "ירידה צורך עליה": והוציאים הש"י משם ובאו לגדלות. וזהו ותרבי ותגדלי (יחזקאל טז, ז), שבאת לגדלות המוחין. הנביא יחזקאל מתאר את יציאת מצרים כלידה וגדילה מקטנות לגדלות – "ותרבי ותגדלי", בכמות ("ותרבי") ובאיכות ("ותגדלי"), כאשר אצל בני ישראל 'כמות עושה איכות'⁷ והריבוי הכמותי מביא לגדלות באיכות.

מקטנות לגדלות במעגל השנה

וזהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל (ר"ה יא.). דיש שני מיני גלות, דהיינו גלות כללי והוא גלות כלל ישראל בין האומות, ויש ג"כ גלות פרטי דהיינו אצל כל אחד מישראל שהנשמה בגלות אצל היצר הרע. קטנות האדם היא משום ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן"⁸ – נמצאים בגלות בידי היצר הרע, משועבדים ל"כח" אחד⁹. הגלות הפרטית היא 'עצמית' יותר מהגלות הכללית – בדרך

ורק מה', ואילו עבודה זרה בטהרה היא בטחון בדרכים-אמצעים גשמיים להשגת פרנסה, שהם בבחינת "אלהים אחרים" ("וכשאדם מטריד מחשבתו ולבו רק בעניני עולם הזה כל הימים הוא מויד שכלו שבראשו לדבר הנשפע מכוכבים ומזלות ונעשה גם הם בחי' אלהינו למעשה ידינו כי מעשה ידינו שהוא עסק הפרנסה נעשה מזה בחי' אלהים אחרים"). בגדלות הדעת רק נוכחות ה' ממלאת את דעת האדם אבל בקטנות הדעת תופסים מקום בדעתו כוחות נוספים:

כי מרגלא בפומיה דהרב בעש"ט נבג"מ זכותו יעמוד לנו, על מ"ש (דברים יא, טז) וסרתם ועבדתם אלהים אחרים, תיכף כשסרתם מאת ה' מיד ועבדתם אלהים אחרים. כי זהו עיקר הדעת לידע שכל כוחותיו וחיותו הוא הבורא ב"ה, שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם והוא יתברך מנענע כל הכוחות שלו, ותיכף כשסר מדעת זה נעשה עובד אלהים אחרים, כוחות אחרים זולת הבורא ב"ה, שאין לו דעת זה שכל הכוחות שלו הוא הבורא ב"ה.

הרמב"ם מביא את ההוכחה לכך שה' אינו גוף מכך שהוא מסובב תמיד את הגלגל הגדול¹⁰, הוא "כח המניע הבלתי מתנועע"¹¹, וכאן המודעות הזו שייכת לכל אחד בפרט – להכיר שכל תנועה שלו היא נוכחות של ה' בתוכו. ההכרה הזו צריכה למלא את כל הדעת, את כל המודעות, שלא יהיה שום חלל פנוי ממנה. כאשר חלילה יש כזה חלל אז "הבור יק אין בו מים" אבל נחשים ועקרבים יש בו" – החוסר במודעות ("וסרתם") נחשב מיד עבודה זרה ("ועבדתם אלהים אחרים") משום שהוא נותן מקום למשהו אחר. החלל במודעות הוא ריק (ואקום) שמושך לתוכו את אוירה הטמא של חוץ לארץ¹² (שעל כן האריך אדמו"ר הרי"צ¹³ בחשיבות טהרת האויר

יג' לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. וכדברי משה למלאכים שרצו שהתורה תשאר בשמים – "למצרים ירדתם? לפרעה השתעבדתם? תורה למה תהא לכם?!" (שבת פח, ב).

יד' לקו"ש ח"ב עמ' 293 ואילך.

טו' מגילה יד, א.

טז' כהגדרת האש (דלעומת זה) בארבעה אבות נזיקין – "כח אחר מעורב בו" (ב"ק ו, א).

ז' לקו"ת דרושים ליוה"כ סה, ב.

ח' הלכות יסודי התורה פ"א ה"ה.

ט' ראה מו"נ ח"ב פ"א; אברבנאל לישעיהו; אור השכל ח"ג.

י' שבת כב, א.

יא' גיטין ח, ב.

יב' לוח היום יום י"א טבת.

בְּשִׁבְתִּי קָבִיעָא וְקִימָא
 יִשְׂרָאֵל שְׂמִצִּינִים מְאֻרְעוֹת בְּמַעְגַּל הַשָּׁנָה (עַל דֶּרֶךְ תִּיאוֹר סִיבּוּב כְּדוֹר הָאָרֶץ, שְׂכָאשְׁד הוּא חוֹזֵר לְאוֹתָהּ נְקוּדָה אֲפֻשֶׁר לְתַפּוֹס מַה שְׂאֵבֵד אִמְשִׁי)
 וְלִכֵּן אֲנִי מְבָרְכִין שְׁהִגִּיעֵנוּ לְזֶמֶן הַזֶּה.
 וְהוּא בְּנִיסָן נִגְאָלוּ וִיצֵאוּ מִקְּמָנוֹת לְגַדְלוֹת, וּבְנִיסָן עֲתִידִין לִיגְאָל, דְּהֵיִינוּ בְּכָל שָׁנָה וּשְׁנָה כְּשֶׁבֶא אוֹתוֹ הַזֶּמֶן יִכּוֹל לְצֵאת מִקְּמָנוֹת לְגַדְלוֹת כְּמוֹ בְּפַעַם הָרִאשׁוֹן. הַמַּעְבֵּר מֵאֲדָר לְנִיסָן הוּא מַעְבֵּר מִקְּטָנוֹת לְגַדְלוֹת. בְּאֲדָר הַנְּסִים מְלוּבָשִׁים בְּטֶבַע, וְהַדְּעָת לֹא תוֹפֶסֶת שֶׁהַכֹּל הוּא ה', וּבְנִיסָן זֻכִּים לְנְסִים גְּלוּיִים שֶׁמַּעַל הַטֶּבַע, וְהַתּוֹדָעָה מְלֵאָה כּוֹלָה בְּנוֹכְחוֹת ה' לְבַדּוֹ. שְׁבַת הַגְּדוֹל עֲצָמָה, עַל שֵׁם הַנֵּס, הִיא הַכְּנָה לְרֵאִית נְסִים וְנִסֵּי נְסִים – "כִּימֵי צֵאתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת" כ"ב.

השבועי, בו "שבת קביעא וקיימא", וכך בחגי ישראל שמציינים מאורעות במעגל השנה (על דרך תיאור סיבוב כדור הארץ, שכאשר הוא חוזר לאותה נקודה אפשר לתפוס מה שאבד אמש^א). ולכן אנו מברכין שהגיענו לזמן הזה.

וזהו בניסן נגאלו ויצאו מקמנות לגדלות, ובניסן עתידין ליגאל, דהיינו בכל שנה ושנה כשבא אותו הזמן יכול לצאת מקמנות לגדלות כמו בפעם הראשון. המעבר מאדר לניסן הוא מעבר מקטנות לגדלות. באדר הנסים מלובשים בטבע, והדעת לא תופסת שהכל הוא ה', ובניסן זוכים לנסים גלויים שמעל הטבע, והתודעה מלאה כולה בנוכחות ה' לבדו. שבת הגדול עצמה, על שם הנס, היא הכנה לראית נסים ונסי נסים – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" כ"ב.

כלל יהודים 'מסתרדים'-'חיים' בגלות הכללית, אך היצר הרע, הנחש הקדמוני, בא להרוג אותם ממש, קודם ברוחניות ואחר כך בגשמיות. והנה זה כלל גדול, שבכל זמן מהומנים, נעשה תמיד כשבא הזמן ההוא בכל שנה, נעשה כמו שהיה בפעם ראשון.

הזמן איננו רק קו, המתמיד לנצח מהעבר את העתיד, אלא (גם) עיגול החוזר חלילה (בסוד המשכת הקו מהעיגול הגדול שלפני הצמצום, כאשר שילוב העיגולים הנצחיים עם הקו המתקדם יוצר ספירלה המתעגלת ומתקדמת^י). לכן, עוד לפני עבודתנו, הפועלת את "והימים האלה נזכרים ונעשים"^ח, עצם חזרת הזמן פועלת שוב את אותה פעולה^ט – כך הוא במחזור

יז ראה שיעורי סוד הזמן תשע"ט (מכ"ט שבט ואילך).
 עיניך ברכות בחשבון בראשית עמ' נא ועוד.

יח אסתר ט, כח. וראה תקון שובב"ם לרמ"ז. מובא בלב דוד (לחיד"א) פכ"ט.

יט שעה"כ דרוש לחג הפורים.

כ חולין קא, ב.
 כא ראה ב"ב עד, א.
 כב מיכה ז, טו.

הסיפור החסידי

נקמת האיכר | סיפור לפסח

לרפא את האדון החשוב, והנה בא אל הבית רופא בלתי מוכר. היה זה האיכר, שבא למקום כשהוא מחופש לרופא נכבד. מבני הבית ביקש הרופא המדומה, כי ימתינו מחוץ לחדר, ולא ייכנסו אפילו אם ישמעו כי החולה צועק מאוד, כי הטיפול כרוך בכאב רב. כשנותרו לבדם, נתן האיכר לפריץ את השיעור השני, הכה בו והזכיר: "אם האיכר אומר שזה עגל, הרי זה עגל. זהו השיעור השני ועוד שיעור אחד אלמדך".

חלפו ימים, והבריא הפריץ ממחלתו. אחרי ששבו כוחותיו, חיפש הפריץ את האיכר ולא מצאו. ביום השוק ארב הפריץ לאיכר במקום שבו נפגשו לראשונה, כשישב במרכבתו המפוארת. האיכר זיהה מיד את הפריץ שישב במרכבה, אולם זה לא זיהה את פניו של האיכר. פנה האיכר אל חברו, שהיה רכוב על סוס מהיר: "הנה לך מטבע של עשרים, עכשיו עשה מה שאבקש. פנה אל האיש היושב במרכבה זו, ואמור לו כי אם האיכר אומר שזה עגל הרי זה עגל, ומיד רויץ ודהר בכל כוחך". כשאמר האיש את דבריו של האיכר לפריץ, חשב האדון כי זהו האיכר, ומיד ציווה על המשרת שיתיר את הסוס, וירדוף אחר האיכר החצוף. כשפתח המשרת במרדף על הסוס, נותר האדון לבדו בתוך המרכבה. היה זה הזמן המתאים ביותר לשיעור השלישי. הכה האיכר את הפריץ מכות נאמנות ואמר: "כעת זכור כי אמת דיברתי", והוסיף, "היה זה עגל, ועגל אינו כלב כלל".

כשהיה ר' מנחם מנדל מסיים את סיפורו היה אומר: "והעגל — נשאר עגל".

(דברים ערבים)

רבי מנחם מענדל מספר בליל הסדר את הסיפור הזה, כגרסה משלו לסיפור יציאת

את הסיפור הבא נהג רבי מנחם מנדל מרימנוב לספר בליל הסדר:

איכר הלך ביום השוק למכור עגל. בא אליו פריץ אחד והציק לו בדברים. שאל אותו הפריץ: "כמה תבקש עבור הכלב הקטן?".

ענה האיכר: "הלוא עגל הוא, ולא כלב".

חזר הפריץ ואמר כי כלב הוא זה, אך האיכר לא זו מרעתו. לבסוף תפס הפריץ את האיכר והכה אותו נמרצות: "עכשיו זכור! אם הפריץ אומר כי כלב הוא, אזי כלב הוא ולא עגל". שתק האיכר ולא ענה, אולם בלבו חשב כיצד יתנקם בפריץ רע הלב.

זמן לא רב עבר, והנה נשרף ארמונו של הפריץ. ידו של האיכר הייתה בשרפה, אולם נקמתו לא הייתה שְׁלֵמָה. האיכר ידע כי הפריץ מבקש אחרי רב־בנאים כדי לבנות שוב את ארמונו, ומיד הגיע לפני הפריץ כשהוא מחופש לבנאי מומחה.

החל האיכר המחופש לחשב את כמות החומרים הנדרשת, ולבסוף הציע לפריץ כי יצאו יחד אל היער, כדי למדוד את העצים המיועדים לכריתה. באו אל עץ גדול ביער. רחב היה העץ, והאיכר ביקש מן הפריץ שיעזור לו למדוד את עוביו. כך עמדו משני צדי העץ ופשטו ידיהם להקיף את הגזע. ברגע שבו מתח הפריץ את ידיו, תפס בהן האיכר המחופש, וקשר אותן בחבל מסביב לגזע העץ. הכה האיכר את הפריץ הקשור, כשהוא אומר באוזניו: "אם האיכר אומר שזה עגל, הרי זה עגל! כעת קיבלת את שיעורך הראשון, ועוד שניים נותרו לפניך". כך נותר הפריץ מוכה וכוועם, כשהוא קשור אל גזע העץ.

לבסוף שחרר עובר אורח את הפריץ, והביאו לביתו כשהוא חולה וכואב. מיד הזמינו רופאים

ומושגים כמו נקמות הם פרימיטיביים". אך היהדות מנחה אותנו לספר על הנקמה לדור העתיד – ולפתוח את ההגדה דווקא בנקמה העתידית שעוד תבוא. לאחר מכן ניתן לחזור אל השורש, אל עברם של אבותינו במצרים, וקבלת הכח מהעתיד ומהעבר מאפשרת לנו לפעול בהווה את הפעולה הנדרשת.

בחכמת הצירוף הקבלית, כל סדר של שלושת ספירות המח מוליד ומעורר מידה מסוימת בלב. זהו מעין תהליך מחשבתי, שהמסקנה שלו באה לידי ביטוי ברגש מסוים. הצירוף של בינה-חכמה-דעת, או עתיד-עבר-הווה, מכון כנגד ספירת ההוה, שפנימיותה תמימות.

התמימות איננה התכונה הילדותית המכונה כיום "נאיביות". משמעותה היא שלמות ורצינות. ואכן, נקמה כזו, שבאה לאחר קבלת הכח מהעתיד ומהעבר, היא נקמה סופית ומוחלטת. "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם". זוהי הנקמה הנחוצה כיום נגד אויבי ישראל, נקמה תמימה ושלמה שלא מותירה מקום לספק – "תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי הוי'".

ורמז נחמד: **כלב**, העולה 52, הוא הנקודה האמצעית של **עגל**, 103. מה משמעות הדבר? הפריץ המכה הוא בעצמו הכלב הטמא, ואילו האיכר הוא העגל הטהור. אך כפי שמשתקף בסיפור, בתוך (באמצע) האיכר יש נקודה סמויה של עצמות הפריץ ממש, והוא מתגלה כ"יותר פריץ מהפריץ" כאשר הוא מכה ומעניש אותו שוב ושוב.

עם זאת, כאשר מדובר באיכר יהודי, גם בנקמתו הוא אינו **כלב כלל**, אלא **בן** (52) לקב"ה – עם ישראל, בנים למקום, עושים את שליחותו ומשיבים נקם לצריו. כך אומר האבן עזרא על הפסוק "ונקם ישיב לצריו וכיפר אדמתו עמו": "ולפי דעתי שפירושו שהעם יכפר על האדמה... כי ישראל יעשו נקמה בגוים והם יכפרו על ארץ ישראל בעבור הדם ששופך בה".

(על פי מבחר שיעורי התבוננות י"א, השלמה מרשימת הרב)

מצרים. ובאמת – כל מהלך יציאת מצריים עוצב כסיפור, וכסיפור ילדים דווקא: "למען תספר באזני בןך ובן בןך את אשר התעללתי במצרים". למה מספרים לילדים, ובהשקעה כזו, את סיפור מפלת הרשעים?

נתבונן כעת במנהג אחד מיוחד של ליל הסדר: שפיכת היין מהגביע, הנעשית במהלך ההגדה. הפעם הראשונה באה כשקוראים את הפסוק מיואל הנביא, "**וְנִתְּתִי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֶשֶׂן**". ומעניין – הפסוק ביואל לא מתייחס למכות מצרים, שהם עניינה של ההגדה, אלא נאמר על שלוש המכות שה' יתן לעתיד לבוא.

בהטפה הבאה, שלוש עשרה הטפות אם לדייק, חוזרים אל העבר: מונים את עשרת המכות ושופכים יין מן הגביע על כל אחת מהן, ואז שופכים שלוש פעמים נוספות כנגד שלושת הסימנים – דצ"ך עד"ש באח"ב.

מצאנו אם כן עתיד ועבר, ומה באשר להווה? את ההווה נפגוש ברגע מיוחד – פתיחת הדלת לאלהי הנביא, ואמירת "שפוך חמתך על הגויים... שפוך עליהם זעמך". לשפיכת היין מצטרפת כאן שפיכת החמה והזעם בדיבור, כנגד ההווה העגום של הגלות.

בניגוד לזכר שעושים בהטפת היין כנגד העתיד והעבר, "עקימת שפתינו" שכנגד ההווה "הוי מעשה" בפועל ממש, ובפרט כשאומרים זאת בכל כוחו וכוונתו.

במובן מסוים זהו רגע שיא, הנבנה לאורך כל הסדר: תחילה על ידי החזון לגאולה העתידה ואז הזכרון של גאולת מצרים. מה אומר לנו הסדר המעניין הזה, של עתיד-עבר-הווה? העבר מכונה בספר יצירה "עומק ראשית" – המכוון כנגד ספירת החכמה. העתיד הוא "עומק אחרית" – המכוון כנגד ספירת הבינה, ואילו ההווה הוא נקודת המרכז – הדעת המאפשרת את הפעולה המיידית.

ישנם אנשים המשייכים את הנקמה ברשעים לעבר הרחוק. "היום אנו מתקדמים ונאורים,

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

התקשרות לרבי

לאחרונה יצא לי הרבה לדון ולהתעסק בנושא של רבי [עם עצמי, עם חברות ועם משפחה] ועלו אצלי כמה שאלות.

למה בכלל צריך רבי, הרי רואים שיש הרבה יהודים שמצליחים לעבוד את ה' גם בלי זה? מה זה אומר להתקשר לרבי – מה זה דורש ממני ומה זה נותן לי? בפרט, עכשיו אחרי ג' תמוז תשנ"ד, מהו אופי ההתקשרות?

יש שטוענים שבחב"ד מתייחסים לרבי כאלוק, בעיני זו אמירה מרתיעה, איך עליי להתייחס לאמירה זו?

מענה:

השי"ת הוא אין סוף ואורו אין סוף. הרבי (הנשיא של הדור, המשה רבינו של הדור – "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא") הוא הצנור (של הדור, בהתאם לאופי הדור) לצמצם – לרכז את אור האין סוף שיוכל לשרות בכלים המוגבלים שלנו ולכוון אותנו לחיים פוריים של עבודת ה' ושליחות לעם ישראל ולעולם כולו (שזהו עיקר רצון ה'). מי שאין לו רבי, יכול להיות צדיק עובד ה' לפי השגתו, אך אינו יונק מן המעין

וממילא אין לו השראה של אוא"ס בחייו. בקיצור, לשאול למה צדיכים רבי זה כמו לשאול למה עם ישראל זקוק (בכל דור כנ"ל) למשה רבינו (שבעצם זוהי טענת קרח).

בכלל, לגבי התקשרות לאחר ג' תמוז יש לנו מאמר מסודר בשם זה שעונה יפה לשאלות שלך, יש ללמוד בעומק את המאמר הזה, ולהפיץ את תוכנו. [משה רבינו הוא לא אלקים ח"ו, אבל הוא כן "איש האלקים", האיש, השליח, של אלקים להביא את דבר ה' לעם. הוא "עבד הוי'"].

הסבר דעת הרבי בסוגיות מדעיות

פורום 'זהר הרקיע' מורכב מאנשים שחזון 'איחוד התורה והמדע' בוער בהם. לאחרונה עלתה בפורום שאלה על עמדת הרבי ביחס למדע – ככלל, הרבי עמד בתוקף על אמיתות התורה ונצחיותה, גם בסוגיות כמו גיל העולם ואבולוציה וגם בסוגיות רכות יותר, כמו ארבעת היסודות והתפיסה הגיאוצנטרית. פעמים רבות דברי הרבי קשים להבנה ולעיכול עבור מי שמצוי במדע,

וממילא גם עבור מי שרוצה להסביר ולייצג את עמדת הרבי. כיצד יש לנהוג במקרים כאלה?

מענה:

לעניות דעתי – כאשר מציגים דברים (בפרט למדענים או אנשים משכילים בכלל) בשם הרבי, הנשמעים 'מוזרים' ביותר לאוזן השומעת, וכמובן שאנחנו רוצים אך ורק לקדש בכך שם שמים, אין להציג את הדברים כדוגמה (dogma), אלא חייבים להעביר אותם בטוב טעם המתקבל על הדעת (של המדען או כל איש משכיל בזמננו, אפילו אם זה רק בדרך אפשר, ללא הוכחה), ואם לא יודעים איך, אז מוטב לשתוק ("מלה בסלע משתוקא בתרין").

בנוגע לשאלת גיל העולם, ראה בספר שלנו 'נעשה אדם'. חוץ ממה שמוסבר שם, אפשר להציע כיוון נוסף: לפי עקרונות הפיזיקה המודרנית ניתן לחלק בין זמן למקום (הגם שביחד הם יוצרים מרחב אחד, אך בכל זאת יש הבדל, גם מתמטי, ביניהם) ולהסביר ששלשת ממדי המקום נוטים לפיזיקה הקלאסית ואילו הזמן

אָנְכִי וְהַיְלָדִים

הַמְדוֹר לַיְלָדִי יִשְׂרָאֵל

יום הפֶּדָת!

שְׁלוֹם יְלָדִים!

וגם בבית, בחיק המשפחה. בקצור, אני זוכה בו להמון תשומת לב, והתחושה החזקה שלי היא ש... שזהו היום שלי! אבל רגע, האם בתורה יום ההלדת בכלל מצין בארוע שנהוג לחגג אותו?

האמת היא, שבמבט ראשון נראה אפילו הפוך. אתם בטח זוכרים למי חגגו בתורה יום ההלדת – לפרעה... את "יום ההלדת את פרעה" הוא חגג בתלית שר האופים והחזרת שר המשקים. כך כנראה חוגג מי שמחשיב עצמו לאלה. "יום אידם" של הגוים הוא היום בו הם מצינים את ההלדתו של "אותו האיש", אותו הם הפכו לעבודה זרה, ואצלנו הוא צין כיום המועד לפרענות.

מה אנחנו כן מכירים אצלנו? עיון בלוח השנה שלנו יצביע על יום י"א מרחשון, יומה של רחל אמנו, ועל ל"ג

ביום ראשון, י"א ניסן, נצין את יום ההלדתו וירידת נשמתו לעולם של הרבי מלויבאוויטש. הרבי הוא הצדיק הראשון שהפך את יום ההלדת לענן של ממש והורה לכל אחד ואחת מאתנו לחגג אותו בפמפי ולנצלו לקבלת החלטות טובות. מה בעצם אומר לנו יום כזה?

"יום הפֶּדָת את..."

יוו, יום ההלדת. אני לא מכיר ילד שלא מחכה ליום הזה... אצלי, כבר חדש לפני התאריך אני מתחיל להתרגש, לספר את הימים. אני גדל בעוד שנה ומתקרב בצעד נוסף אל המבגרים. וְשֵׁלָא נִשְׁפַּח, ביום הזה אני מקבל מתנות, נערך ארוע עם החברים בפֶּתָה לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

הוא בעיקר תופעה קוואנטית, הוא בדיד (discrete) ולא רציף (continuous), וממילא יש 'מרווחים' של 'אין' בין 'יש' ל'יש'. ואם נחבר יחד את נקודות ה'יש' בלבד אז הזמן יצטמצם ויתקצר במאד מאד, ואין כאן המקום להאריך בהרהור זה.

יחד אתי למסע אחורה במנהרת הזמן.
ליתר דיוק, זהו מסע אל מחוץ לגבולות
הזמן, כי לפני שנברא העולם עוד לא
היה בכלל זמן...

לא היה עדין עולם, אבל, נתפלא
לשמע, נשמות עם ישראל כבר היו.
איך זה יכול להיות? פשוט, כי הן חלק
בלתי נפרד מה'. הן "חלק אלוה ממעל
ממש", ולכן, גם אם עדין לא נברא
עולם – אנחנו כבר שם. ואז עלה
ברצונו של ה' הרעיון הנועז: לברא
את העולם. יש לה' חשק עצום לשכן
במקום הנמוך הזה, בעולם גשמי. ה'
רוצה "דירה בתחתונים"!

פת'לת גולד'ת

מה עושים? לא תאמינו, אבל ה'
הים התיעצות בנושא. רגע, עם מי צריך
ה' להתיעץ? מי בכלל יכול ליעץ לו?
תשובה: אנחנו, נשמות ישראל, כל אחד
ואחת מאתנו!

שתבינו: התיעצות של ה' היא דבר
רציני, 'על אמת', לא סתם הצגה.
זה אומר לי, שההתיעצות שלו עמנו
כוללת חשיפת כל התכניות, כל מה
שעתיד לקרות בעולם, מיום בריאתו
ועד ליום זה והלאה. כל העבר, כל ההווה
וכל העתיד – הכל מנח על השלחן.
לה' חשוב לשמע את דעתנו. כמובן,
הוא בסוף זה שמחליט, אבל חשובה לו
הדעה שלנו.

נו, ומה אתם חושבים היתה דעתנו?

בעמר, יומו של רבי שמעון בר יוחאי,
אבל שניהם מציינים דוקא את יום
ההסתלקות מהעולם, לא את הלדה.
במשך השנים נוספו עוד ועוד תאריכי
הסתלקות שממלאים כמעט כל יום
במעגל השנה. יוצא מהכלל הוא משה
רבינו, שיום הולדתו מצין ב-ז' באדר,
אבל לא נשפח שיום זה הוא גם יום
ההסתלקותו.

בכלל, אנחנו יודעים שהנשמות
לפני ירידתן לעולם הזה, הנמוך, זוכות
לחסות בצל השכינה ולהנות מקרבה
גדולה לה' ותברך. ירידת הנשמה אל
תוך הגוף והלדה, כאן לעולם שלנו, אינו
חוויה טובה עבור הנשמה. העולם עבורה
הוא מקום זר ומגבר, מרחק מה', כך שלא
כל כך ברור על מה כל החגיגה... אגב,
אתם יודעים מה הדבר הראשון שעושה
התינוק מיד בשניה שנולד? נכון, הוא
מתחיל לבכות, וזה פנראה לא סתם...
אז אולי חגיגות יום ההולדת
מיתרות? אולי הן מיעדות רק לשמח
ילדים קטנים?

תחלת פאס

אתם יודעים מה הבעיה? אני באמת
לא בסדר אתכם, כי התחלתי את
הספור רק מהאמצע. אני מתכוון לספור
של הנשמה, של הירידה שלה אל
העולם. אז מה באמת הספור המלא?
הוא מתחיל עוד הרבה הרבה לפני
שנברא העולם. אתם מזמנים לצאת

הירושלמי מובא כי ביום זה מזלו של האדם גובר. מזל הוא משהו שיש לו. אותו זכרון שכתב נחקק לגמרי מאתנו, ורק מטפטף אלינו מדי פעם, מקבל ביום זה רענון רציני. כמו פצוץ בצנור מים, גוברת נזילת המזל ביום ההלדת והנשמה מקבלת בה כחות מיחדים, חשק מחדש לקיום השליחות שלה.

אז נכון, ביום ההלדת אני מקבל הרבה תשומת לב מכלם, אבל נזכר את העקר: אנו מקבלים כחות ביום הזה, ולכן אני גם יכול לתת המון תשומת לב. לדגמא, לברך אחרים. הרבי מליובאוויטש הורה לכל ילד (ומבגר) לנצל את המזל הגובר ולקיים ביום זה התועדות חסידית הכוללת אמירת דברי תורה וקבלת החלטות טובות.

וביום הלדת של צדיק? המזל גובר בו שבועתים. זו הסבה לכך שמרגע הופעת תנועת החסידות, שהחלה להאיר את העולם באור פנימיות התורה, התחיל יום ההלדת לקבל משמעות חדשה. פתאום אנו מתחילים לחגג ימי ההלדת. ח"י אלול, יום ההלדת הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן, הופך להיות היום המרכזי בחדש אלול, ויום ההלדת הרבי מליובאוויטש ב"א ניסן הופך ל"יום ההלדת". מזלם גובר, ועמו המזל של כלנו.

שנזכר למזל גובר ומאיר!

שבת הגדול שלום ומברך!

נ?

פשוט 'נדבקנו' בהתלהבות של ה' מהתכנית ומיד הרמנו את האצבעות לאות הסכמה. גם לנו יש תאווה שה' ישפן בעולם. אבל הספור לא מסתים כאן. זה היה רק שלב א. השלב הבא הוא המעבר מתכנון לבצוע. ומי מתנדב לרדת למטה? שוב מצביעות הנשמות לאות הסכמה. אנהנו יורדות! זו השליחות שלנו! כל אחד ואחת מאתנו החליט לקבל על עצמו את השליחות המיוחדת לו בעולם. הוא חתום עליה. ומה עם כל הקששים וההתמודדויות? אף על פי כן!

נפילת אור

ברגע שבו הנשמות מצטרפות להחלטת ה', הן יורדות אל העולם ונחבטות בקרקעיתו. כן, זהו הרגע בו נכנסת הנשמה אל תוך הגוף. זהו יום הולדה, ואז... מי כבר זוכר את מה שהיה... אפילו את התורה שלומד התינוק במעי אמו אנו שוכחים ברגע היציאה לאור העולם. כאן בעולם כשקשה – קשה... איך נזכרים באותה החלטה גורלית? איך תרענו הנשמה שלנו את הרצון לבצע בעולם את השליחות? בכל דור שולח ה' צדיקים בעלי זכרון חזק במיוחד, כאלו שלא ממש שכחו את אותה החלטה. אותם צדיקים אינם מתבלבלים. הם חדורים במטרה, ודואגים כל העת להזכיר לנו אותה. ומה קורה ביום ההלדת? בתלמוד

אמת, טוב וצדק הם שלשה יסודות מהם מורכבת אישיותו של רבי איתי, מנהיג הדור, המשתדל בהנהגתו להתדמות לבוראו. עצמותו של רבי היא אמת – הוא 'עצמי', שאמתי עם עצמו בכל מאת האחוזים. מהותו של הרבי היא טוב – הוא טוב לכל, מתוך ידיעה שהאמת חייבת להיות גם טובה. הביטוי במציאות של האמת והטוב הוא צדק – הרבי יודע להצדיק כל אחד ואחד, במציאות נקודת הצדיק שבו, וגם להצדיק את דיני ה', וכך להמתיק אותם לגמרי ולגלות את הצדק האלקי בעולם כולו.

כשלומדים חסידות אין להסתפק בעושר וביפי שבכל פרטיה. בכל דרוש של חסידות יש לחפש 'איפה הרבי?' – איפה הנקודה העצמית, עמה מזדהה הרבי ובה הוא עונה למצוקותיו של הלומד, תובע ממנו ומכוון אותו. זיהוי האמת, הטוב והצדק של הרבי מכוונים למצוא אותם גם בכל תורה שלו, כהדרכה כיצד לגלות את האמת, הטוב והצדק האלקיים בעולם ולקדש שם שמים.

השיעור המרכזי בגליון השבוע עוסק ביסודות החסידות – הגדרת הרבי, הגדרת החסיד והדרך הנכונה ללמוד חסידות, שלב אחרי שלב (לצד שיעורי שבת הגדול, שכבר מכינים אותם לחג הפסח הבא עלינו לטובה).

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

85-bit.ly/niflaot

052-4295164 או סרקו:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים